

Tööturu Ülevaade

Eesti Pank
EUROSÜSTEEM

2025

Eesti Panga ekspertide koostatud Tööturu Ülevaade käsitleb Eesti tööjõupakkumise ja -nõudluse ning tööjõu hinna ehk palkade arengut. Keskpank jälgib tööturu arengut kahel põhjusel. Esiteks on tööjõud oluline tootmissisend, mistõttu on tööjõupakkumise või tööjõu aktiivsuse muutusel otsene mõju potentsiaalsele majanduskasvule. Teiseks võib tööturul toimuv avaldada suurt mõju inflatsioonile. Kuna euroala rahapoliitika eesmärk on hinnastabiilsus ja Eesti majandus on avatud, saab meie majandus kohanduda muutustega eelkõige tootmissisendite hindade ja koguste kaudu. Seetõttu peab tööturg olema paindlik ning palgatõus vastama tootlikkuse kasvule. Tootmiskulude kasvades ei tohi palgatõus põhjustada liiga kiiret inflatsiooni.

Koostanud	Orsolya Soosaar, Lauri Matsulevitš, Katri Urke
Toimetanud	Ragne Rambli
Küljendanud	Triinu Talve, Urmas Raidma
Võrguväljaanne	ISSN 2346-6936

SISUKORD

KOKKUVÕTE.....	4
TÖÖJÕUNÕUDLUS.....	5
Hõive.....	5
Hõive arengu väljavaade.....	11
Tööpuudus	13
TÖÖJÕUPAKKUMINE.....	17
KESKMINE PALK.....	20
Taustinfo 1. Miinimumpalga areng viimastel aastatel ja selle teenimise tõenäosus.....	21
Taustinfo 2. Töötasu struktuur Eestis ja teistes ELi riikides.....	24

Kokkuvõte

Eesti tööturg jäi 2024. aastal üldjoontes stabiilseks hoolimata sellest, et majandus oli hakanud tasapisi taastuma. Hõive aasta kokkuvõttes registriandmete järgi kahanes, samuti vähenes aasta kestel veidi tööpuudus. Tööjõus osalemise määr aga tõsis, kuigi selle tase oli juba rekordkõrge. See näitab, et tööturu aktiivsus säilis, kuid majanduse taastumine pole seni suutnud luua märkimisväärset hulka uusi töökohti. Hõive kasvu hoiab ka ettevaates tagasi asjaolu, et majanduslanguse ajal töötajate arvu eriti palju ei vähendatud ja nüüd on ettevõtetal sisemine tööjõureserv, mida tootmismahu suurenedes kasutusele võtta.

Sektorite lõikes jäi erasektori tööjõunõudlus tagasihoidlikuks ja seal hõive kahanemine jätkus, kuid aasta kestel aeglustuvas tempos. Töötlevas tööstuses, kus majanduslangus hakkas kõige esimesena toodangumahtu mõjutama ja kus hõive kahanes kokku ligi 7%, pööras töötajate arv aasta lõpukuudel majandusaktiivsuse ja ekspordi taastumise toel väikesele kasvule. Siiski kahanes hõive edasi mitmel teisel erasektori tegevusalal, sealhulgas ehituses ja kaubanduses. Samal ajal kasvas hõive avaliku sektori tegevusaladel, näiteks avalikus halduses, hariduses ja tervishoius – kuigi kahes esimeses oli näha kasvu aeglustumist. Selle taga on eelarvepiirangud ja kavandatavad kärped, mis piiravad lähiaastatel avaliku sektori palgakasvu ja töökohtade lisandumist.

Kuigi töötuse määr oli aasta kokkuvõttes kõrgem kui 2023. aastal, oli selle tõus tööjõu-uuringu järgi suures osas tingitud just aktiivsemast osalemisest tööturul, mitte töökohtade kadumisest. See viitab tööturu vastupidavusele, kuid ka sellele, et tööjõunõudlus oli liiga nõrk, et luua tööjõu hulga kasvuga samas tempos uusi töökohti. Võrreldes teiste Euroopa riikidega on Eesti jõudnud taseme poolest kõrgema töötuse määraga riikide sekka, nii nagu ka mitu meie olulist kaubanduspartnerit: Soome, Rootsi, Leedu ja Läti.

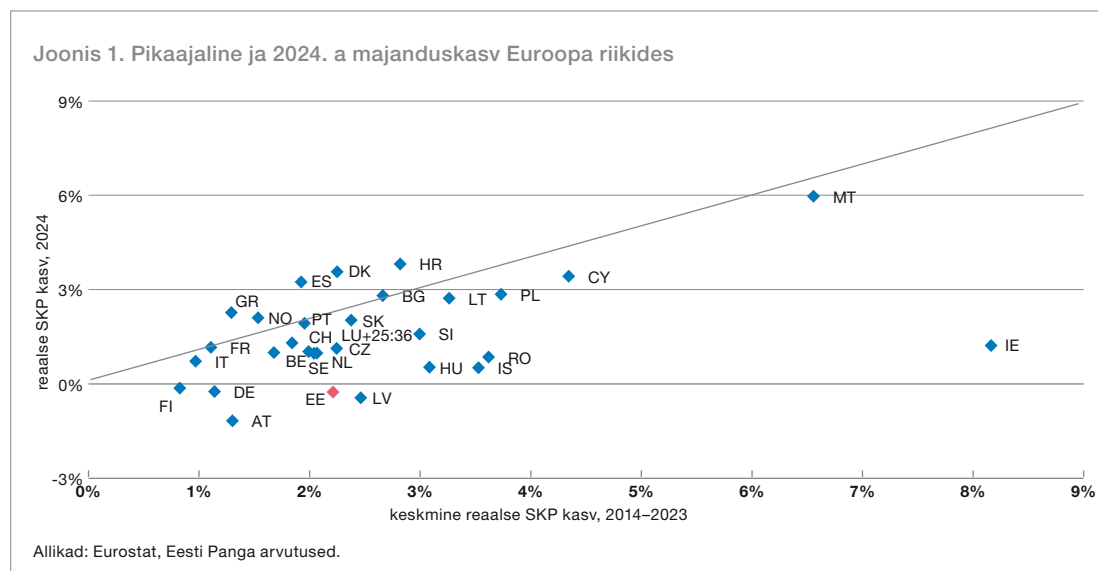
Keskmise palga kasv 2023. aastaga võrreldes aeglustus, kuid kiirenes 2024. aasta teisel poolel taas. Aasta lõpus panustas palgatõusu mõningal määral palgamaksete ajastamine, et need toimuksid enne maksutõusu, kuid see ei selgita aeglustumise trendi murdumist. Palgakasvu hoogustumisse panustas eelkõige erasektor, kus koos majanduse taastumisega võis töötajate töökoormus juba veidi suurened, kuid teisalt võis töövõtjate palganõudmisi kergitada maksutõusudele eelnev ootus, et hinnad tõusevad ja brutopalgast jääb vähem raha kätte. Reaalpalk kasvas aasta jooksul hoogsalt ning ületab kõigi hinnatasememõõdikute alusel oma languseelset tippu. Prognoosi kohaselt kahaneb majapidamiste ostujõud 2025. aastal ajutiselt maksutõusu ja kiirema inflatsiooni tõttu, kuid 2026. aastal paraneb see märgatavalt tänu tulumaksuküüru kaotamisele.

Ettevaates jääb tööturu suurimaks mureks see, kuidas sobituvad taastuvas majanduses tööandjate vajadused uute töökohtade loomisel töötajate oskustega. Tööturu kohanemisvõime on seni olnud hea, kuid tootmise ümberstruktureerimine ja töökohtade kadumine majanduslanguse ajal võivad tekitada püsivamaid sobivusprobleeme. Tööjõupakkumine on seni kasvanud tänu suuremale aktiivsusele, eriti vanemaealiste seas, ja sisserändele. Kuid tööealise elanikkonna loomulik kahanemine ja rändesaldo võimalik vähenemine seavad sellele edaspidi piirid. Seetõttu muutub olulisemaks tööjõu tõhusam rakendamine ja tootlikkuse parandamine. Ilma selleta võib palgasurve jääda inflatsiooniriskide allikaks.

TÖÖJÕUNÕUDLUS

HÕIVE

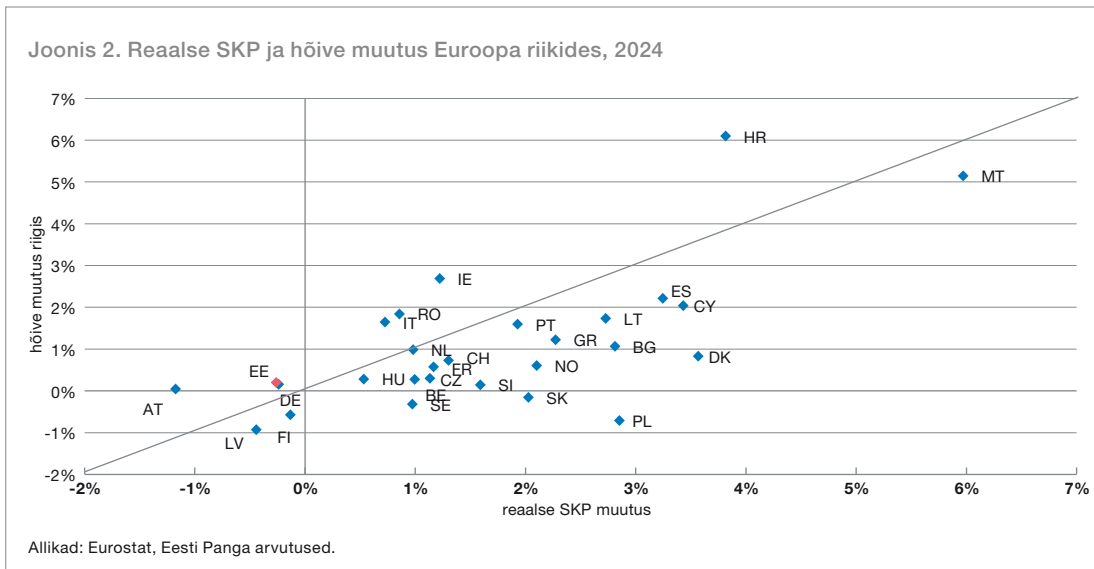
2024. aasta teises kvartalis lõppes Eestis kaks aastat kestnud majanduslangus ja aasta viimases kvartalis kiirenes majanduse kasvutempo eelneva kvartali suhtes 1,2%ni. Aasta kokkuvõttes kahanes reaalne kogutoodang siiski 0,3% ja jäi sellega kaugelt alla majanduse pikaajalisele keskmisele kasvumääradele, mis jääb 2–3% vahemikku. Peale Eesti langes Euroopa riikide seast majandus veel Austrias, Saksamaal, Lätis ja Soomes – viimased kolm on Eesti jaoks olulised väliskaubanduspartnerid ning välisnõudluse nõrk seis oligi osaliselt Eesti majanduslanguse taga. Enamiku Euroopa riikide majandus möödunud aastal siiski kasvas, kuigi viimase kümne aasta keskmisega võrreldes aeglasemas tempos (vt joonis 1). Keskmisest paremini läks Lõuna-Euroopa riikides, sealhulgas Kreekas, Hispaanias, Portugalis, Horvaatias ja Bulgaarias, aga ka Prantsusmaal, mille majanduskasv oli sama suur kui viimasel kümnendil või ületas seda. Skandinaavia riikidest oli majanduskasv tugev Norras ja Taanis; viimase kasvu panustas tublisti farmaatsiaettevõtte Novo Nordisk. Majanduskasv kiirenes möödunud aastal suuremas osas Euroopa riikidest. 2023. aastal mõjutas riikide majandust mitu tegurit: energia- ja toormehindade hüppeline tõus, kriis, mille tingis Venemaa sõda Ukrainas, ning inflatsiooni ohjeldamise eesmärgil karmistatud rahapoliitika.

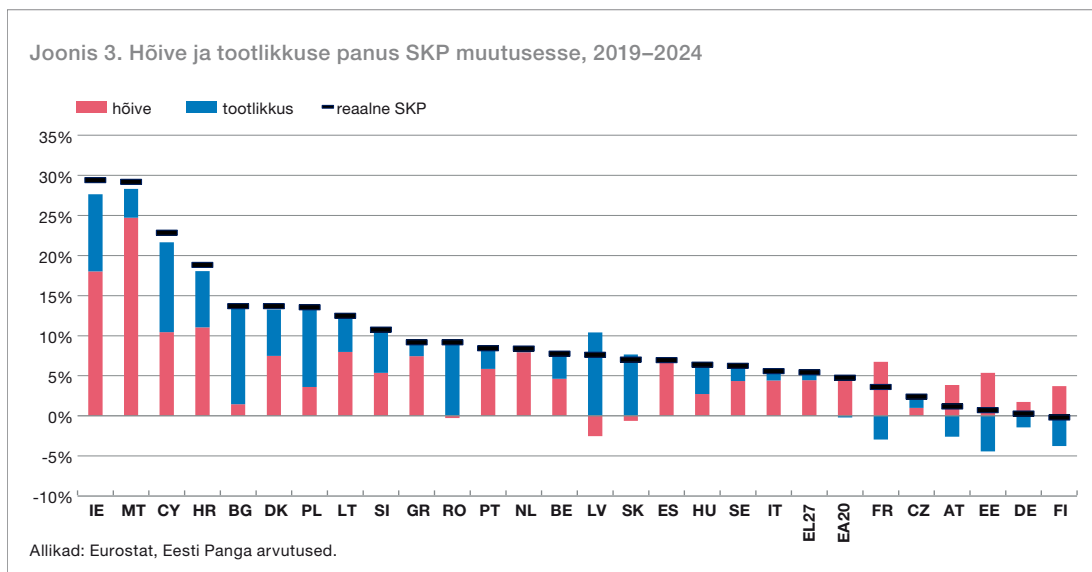
Nõudlus tööjõu järele oli 2024. aastal Eestis endiselt nõrk, kuigi majanduse taastumine oli juba alanud. See on ootuspärane, sest tööturg reageerib majandusaktiivsuse muutustele viivitusega. Maksudeklaratsioonide andmetel kahanes deklareeritud palga saajate arv aasta peale kokku 1,2%, kuid kahanemistempo kvartalite arvestuses aeglustus. Tööjõu-uuringu küsitluse andmetel Eesti ettevõtete ja asutuste hõive küll kasvas 0,2%, kuid arvestades selle uuringu põhjal saadud hinnangute usalduspiire, ei saa öelda, et see muutus oleks nullist statistiliselt oluliselt erinev.

Arvestades, et Eesti majandus oli 2024. aasta alguseks juba kaks aastat languses olnud ning SKP kahanes languseelsest tipust mõõnani 5,4%, on hõive kohanemine olnud leebe ka registriandmetele tuginedes. Eesti tööturu suhteliselt hea seis ei olnud erandlik, sest ka enamikus teistes Euroopa Liidu (EL) riikides on tööturg viimaste aastate jooksul püsunud tugev. Viiest riigist, kus toimus majanduslangus, kaasnes sellega hõive kahanemine vaid kahes: Lätis ja Soomes. Lisaks neile kahanes hõive veel Rootsis, kus 2023. aastal oli väike majanduslangus, ning Slovakkias ja Poolas, kus rahvaarv kahanes (vt joonis 2).

Võrreldes kriiside-eelse ajaga ehk 2019. aastaga suurenes Eesti majanduse maht 2024. aastaks vaid 0,7%, mis tähendab, et Eesti on koos Saksamaa ja Soomega nende riikide seas, kes viimatistes kriisides kõige rohkem kannatada said. Üldistades võib öelda, et paljud teised Euroopa riigid on viimase viie aasta kriisid edukalt seljatanud, kasvatades majanduse mahtu lisatööjõudu kaasates või tänu suuremale

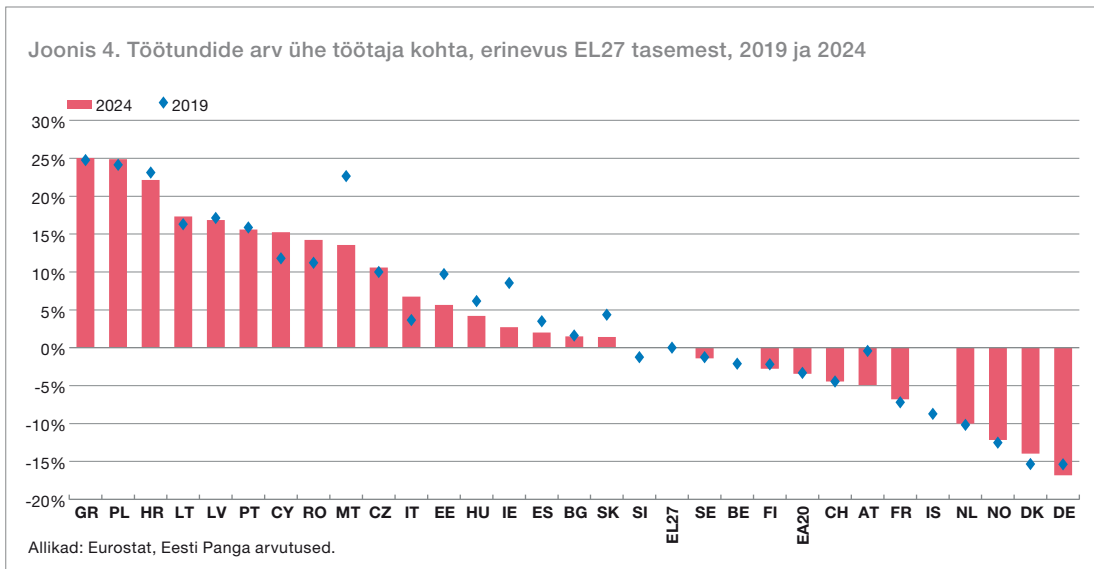

töajõu tootlikkusele (vt joonis 3). Kui välja arvata Bulgaaria, Rumeenia, Slovakkia ja Läti, on suurem hõive märkimisväärselt toetanud Euroopa riikide SKP kasvu. Euroala 20 liikmesriigi tasandil selgitabki majanduskasvu just hõive suurenemine.

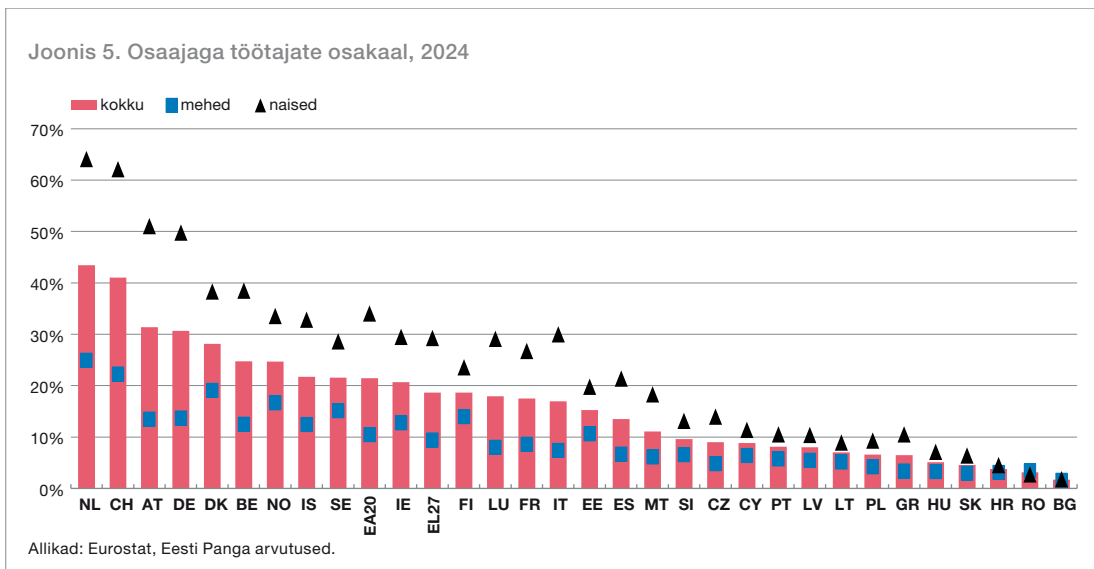

Nii nagu hõive, ei muutunud ka töötundide arv majanduses kokku ega ühe töötaja kohta Eestis 2024. aastal aastataguse ajaga võrreldes kuigi palju. Pikemas vaates on töötundide arv ühe töötaja kohta kahanenud – 2019. aastaga võrreldes 5%. Selle taga on nii täistööajaga töötajate tundide arvu kahanemine kui ka suurem osaajaga töötajate osakaal hõives. Need muutused omakorda on mõjutatud sellest, et aastate jooksul on tööjõus osalemine järjest kasvanud, eriti vanemaealiste inimeste seas. Teiste Euroopa riikide, eriti Lääne-Euroopa riikidega võrreldes on Eestis töötajate tunnikoormus veel keskmisest suurem, Läti ja Leeduga võrreldes aga juba märksa väiksem (vt joonis 4). Töökoormus sõltub palju tööturu ja sotsiaalsüsteemi struktuurist ning et selles toimuvad muutused aeglaselt, on ka enamikus riikides tunnid töötaja kohta pigem vähe muutunud, kui võtta võrdlusaluseks kriiside-eelne aeg.

Töötundide arv töötaja kohta sõltub paljuski sellest, kui levinud on majanduses osaajaga töötamine. Võrreldes 2023. aastaga püsis Eestis tööjõu-uuringu järgi osakoormusega töötajate osakaal hõivatute seas ligikaudu muutumatuna, veidi üle 15% juures. Naissoost hõivatutest töötas osaajaga pea viiendik, meeste hulgas oli see osakaal 11%. Pikemas vaates on Eestis hakanud osaajaga töötama rohkem nii mehi kui ka naisi, sest kümne aasta eest oli osaajaga töötajaid kokku ligikaudu 10%. Teiste riikidega

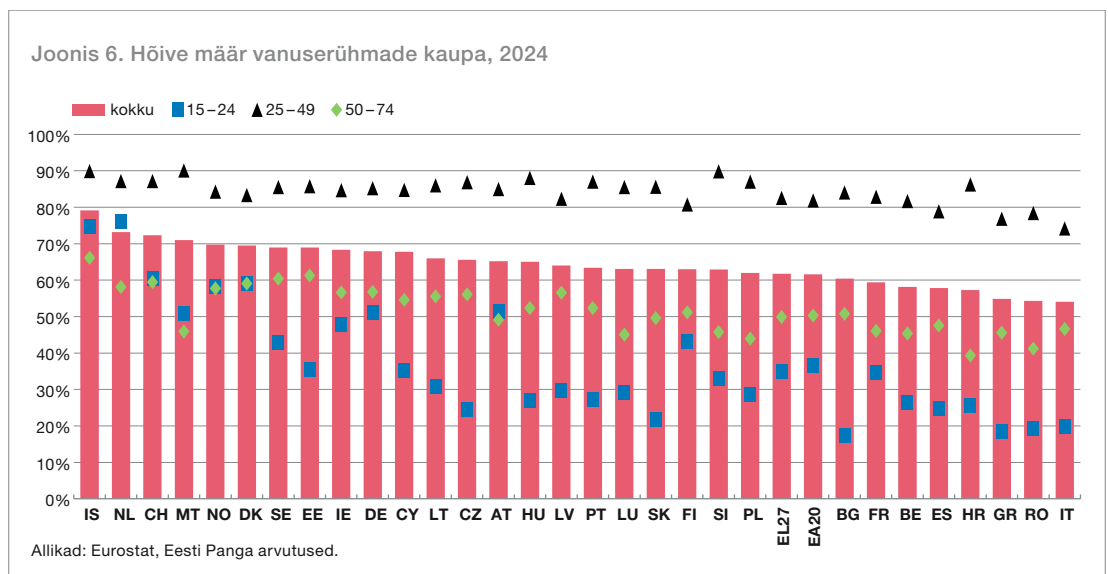
võrreldes on Eesti jõudnud osajaga töötamise poolest keskmiste sekka, teistes Balti riikides on see määr aga endiselt madalamate seas (vt joonis 5). Suur osajaga töötajate osakaal on sagedasti seotud kõrge tööjõus osalemise määraga ja naiste tööturul osalemisega – näiteks Madalmaades ja Skandinaavia riikides on need mõlemad kõrged, mitmes Lõuna-Euroopa riigis aga pigem madalad. Eesti on veidi erandlik, sest tööjõus osalemise taset arvestades oleks oodatav keskmine töökoormus märka väiksem, kui see tegelikult on. Põhjuseid vaadeldes osutub, et germaani riikides (Madalmaad, Šveits, Austria ja Saksamaa) töötatakse osajaga sageli seetõttu, et vaja on hoolitseda täiskasvanute või laste eest, Skandinaavia maades aga õpingute või kooolituste tõttu. Suure osajaga töötamise osakaaluga riikides ei ole sellise töövormi valdav põhjus üldiselt see, et inimesed lihtsalt ei leia endale täiskoormusega rakendust.

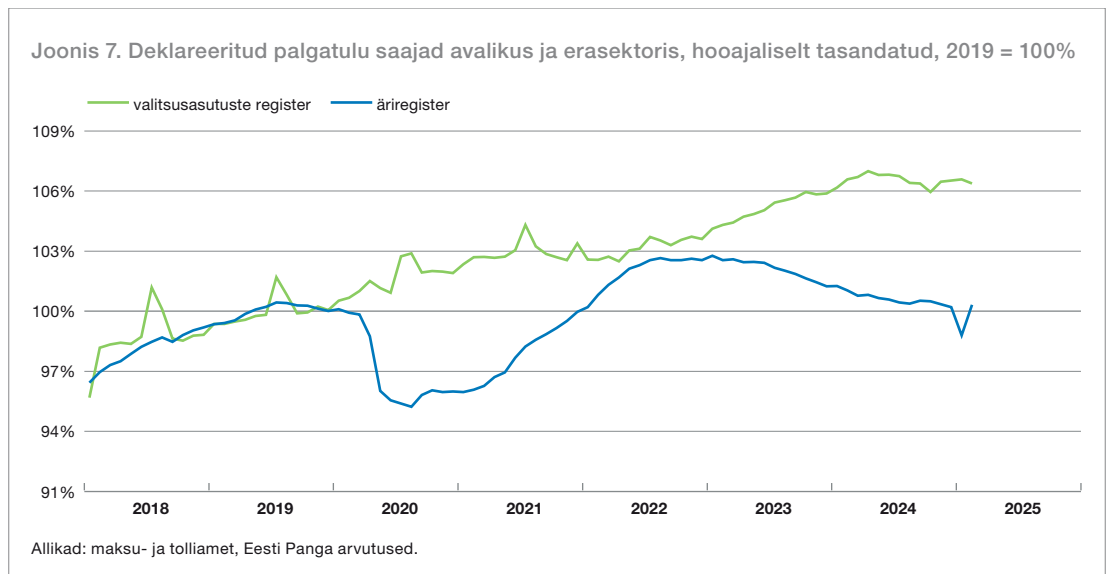
Samal ajal kui Eesti majanduses püsis hõive 2024. aastal stabiilne (tööjõu-uuringu andmed) või oli väikeses kahanemises (registriandmed), tööealiste arv riigis suurenes. See tähendab, et hõivatute osakaal tööealiste seas ehk hõive määr, mis oli 2024. aastal 68,9%, alanes veidi võrreldes 2023. aasta 69,2%ga. Kriiside-eelse ajaga ehk 2019. aastaga võrreldes jäi hõive määr mullu samaks, kuid meeste seas toimus 1,8 protsendipunktiline kahanemine ja naiste seas omakorda sama suur kasv. Vanusegruppide rääkides on mõnevõrra langenud noorte, 15–24-aastaste hõive määr, millesse panustab noorte vanusestruktuur, ning samal ajal on tõusnud hõive määr keskmises ja vanemas tööeas. Vanemaeealiste tööhõive määra

kerkimist selgitab suurel määral pensioniea järkjärguline tõstmine ja suur motivatsioon jätkata töötamist ka pensionieas, sest palkadega võrreldes on pension väike.

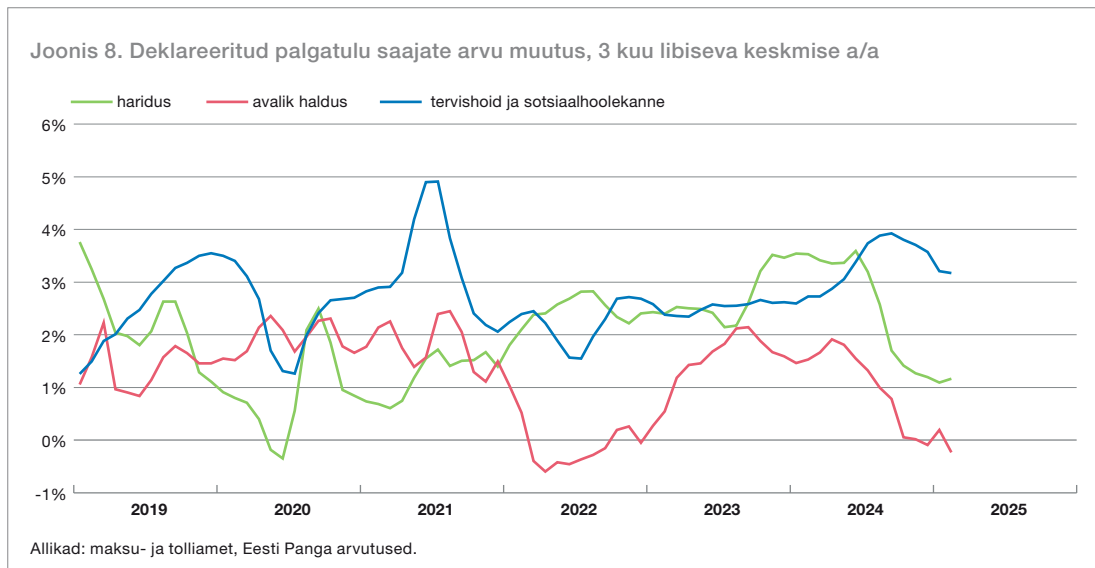
Euroopa riikide võrdluses oli Eesti hõive määr mullu kõrgemate hulgas koos Skandinaavia maade, enamiku germaani riikide ja Maltaga (vt joonis 6). Üldiselt võib öelda, et riigiti erineb kõige rohkem noorte tööhõive määr. Seda mõjutab haridussüsteem – germaani riikides toimub kutseõpe sageli riiklike subsidiumite toel ettevõtetes, kus noored väljaõppe raames töötavad ja palka saavad. Sellisel juhul loetakse nad tööjõu-uuringu mõistes hõivatuteks. Kui ka Eestis toimuks kutseõpe õpiposiõppena, siis kergitaks see hõive määra veelgi. Naiste tööhõive määr on kõikides riikides meeste omast madalam. Eestis on erinevus väiksemate seas, nii nagu Skandinaavia maades, Lätis ja Leeduski. Eriti suur on sooline hõivelõhe endiselt Lõuna-Euroopa riikides: Kreekas, Rumeenias ja Itaalias.

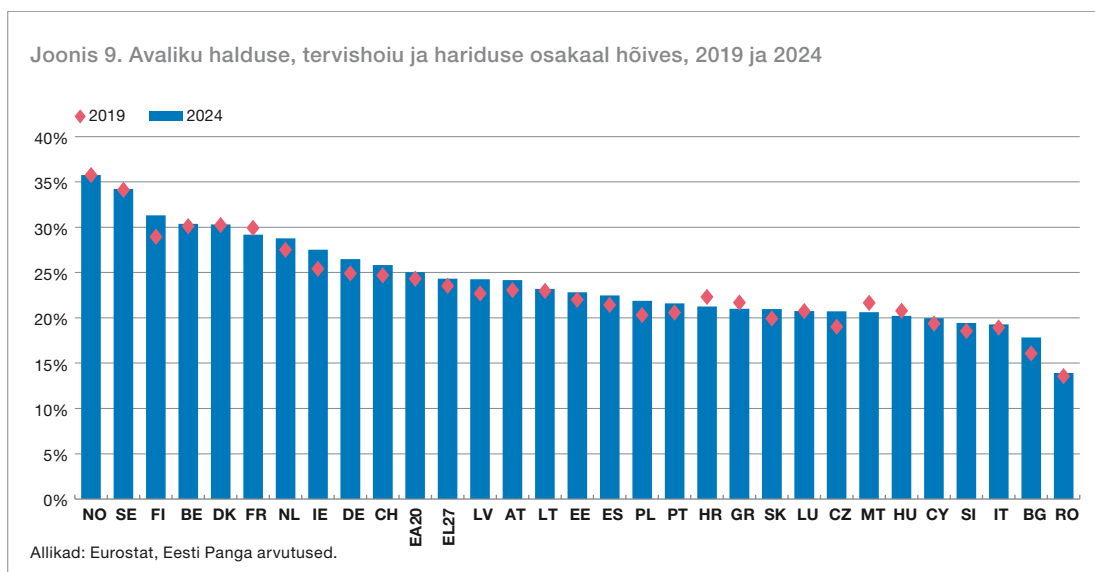
Maksu- ja tolliameti andmete järgi aeglustus 2024. aasta jooksul deklareeritud palka saanute arvu kasv valitsemissektoris, kuid erasektoris pidurdus majandusolukorra stabiliseerudes palgasaajate kahanemise trend (vt joonis 7). 2024. aasta teisel poolel sai valitsusasutuste registri asutustes deklareeritud palka kuus keskmiselt 100 587 inimest ja nende arv suurenes aastaga 0,7% – aasta esimesel poolel ulatus kasvumäär 2%ni. Ka 2025. aasta esimeste kuude jooksul aeglustus kasv edasi.

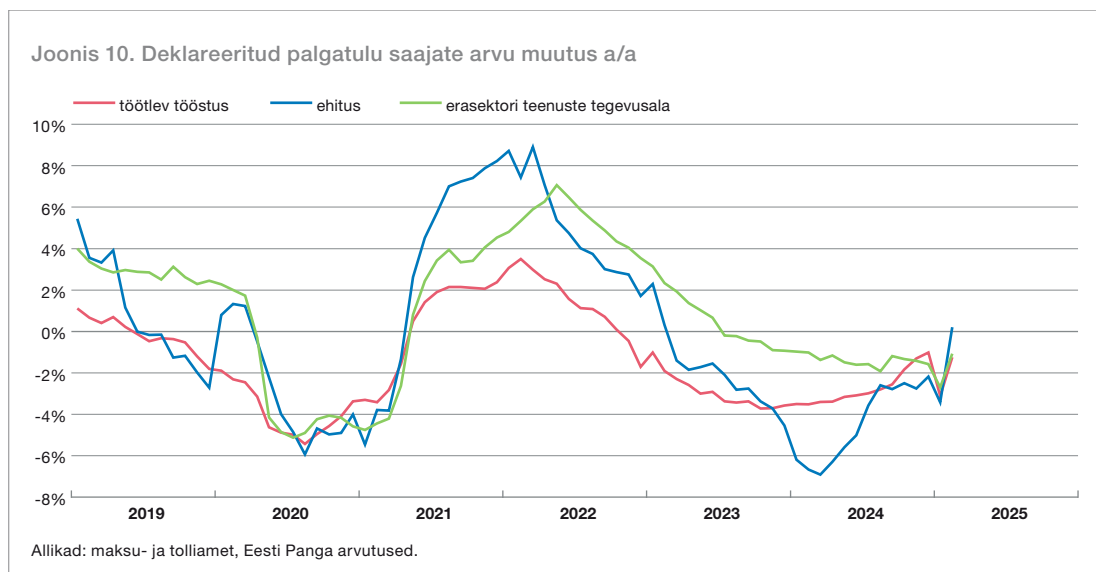
Valitsusasutuste hulgas oli hõive kasvu aeglustumine suurim avalikus halduses ja sotsiaalkindlustuses, kus 2024. aasta esimesel poolel suurenes palgasaajate arv 1,6%, teisel poolel aga vaid 0,3% (vt joonis 8). Ka haridusvaldkonnas, mis kuulub väga suures osas avalikku sektorisse, aeglustus palgasaajate arvu kasv 3,5%-lt 1,5%-le, kuid mõnevõrra suurema erasektori osakaaluga tervishoiu hõive kasv hoopis kiirenes ja ulatus teisel poolaastal 3,7%ni. Kuna tegu on täistööajale taandamata andmetega, võib osa muutusest tuleneda ka keskmise töökoormuse muutusest.

Võrreldes 2019. aastaga on tööjõu-uuringu andmetele tuginedes avaliku halduse, tervishoiu ja hariduse töötajate osakaal hõives suurenenud 23 Euroopa riigis 28st. See, kui suures osas hariduse ja tervishoiu tegevusalad avalikku või erasektoris kuuluvad, erineb riigiti väga palju. Samal ajal saab tegevusalapõhises vaates hõive arengust ülevaate, mis ei sisalda riigis toimunud võimalikke institutsioonilisi muutusi. Eesti jääb avaliku sektori teenuste tegevusalade hõive osakaalu poolest koos Läti ja Leeduga enamjaolt Euroopa riikide keskmiste sekka (vt joonis 9). Kõrge tasemega torkavad silma laiaulatusliku sotsiaalkindlustussüsteemiga Skandinaavia maad, madala tasemega aga Rumeenia, Bulgaaria ja üllatuslikult ka Itaalia.

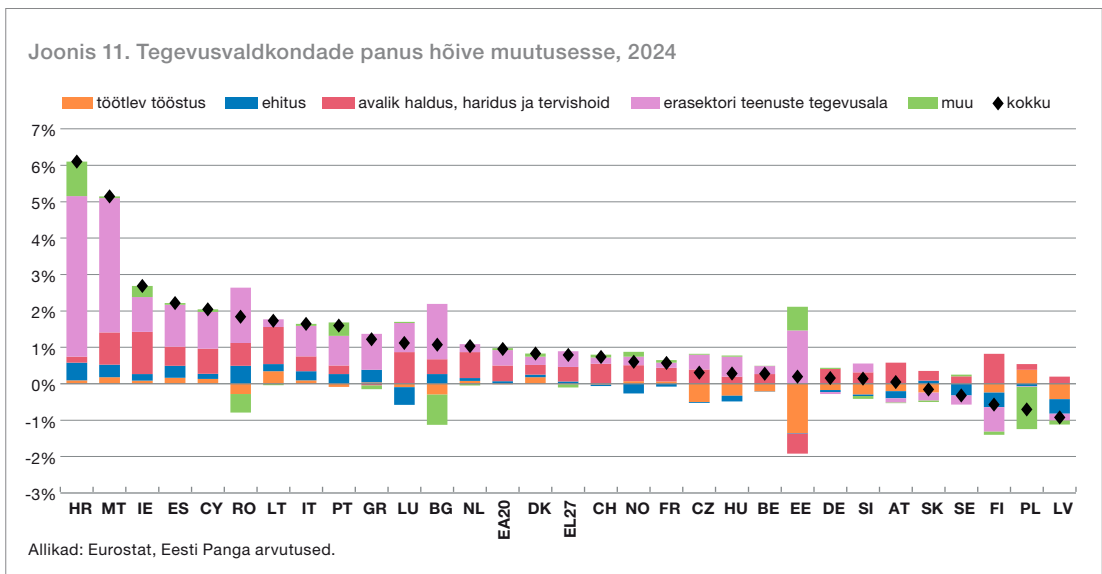
Erasektori tegevusaladest mõjutas viimast majanduslangus esmalt töötlevat tööstust, mis annab lõviosa Eesti ekspordist. Majanduslanguse pidurdumist toetas välisnõudluse paranemine, mis viis ekspordi alates 2024. aasta algusest kvartali võrdluses kasvule ning aitas aeglustada ka töötleva tööstuse hõive kahanemist. 2024. aasta lõpuks oli töötleva tööstuse toodangumaht võrreldes 2021. aasta lõpuga kahanenud kokku 23%. Maksu- ja tolliameti andmed näitasid, et töötleva tööstuse palgasaajate arv kahanes languseelsest tipust mõõnani ligikaudu 6762 inimese võrra ehk 6,6% (vt joonis 10). Suur osa kahanemisest tuli puidusektorist (puidutöötlemine ning puit- ja korktoodete tootmine (v.a mööbel) ja mööblitootmine), kuid langusesse panustasid ka metalltoodete ja mittemetalletest mineraalidest toodete tootmine, tekstiilitootmine ja pikemaajalises langustrendis olev rõivatootmine. Aasta teisel poolel asendus töötleva tööstuse hõive kahanemine väikese kuise kasvuga, mis on kooskõlas ka tööandjate optimistlikumate hõiveootustega.

Ka ehitussektoris kahanes lisandväärtus kahe aasta jooksul 2024. aasta lõpuks umbes veerandi võrra ning palgasaajate arv vähenes 6,6%. Suvekuudel paranes ehitussektori tööandjate hõiveootus ja suurenes palgasaajate arv, kuid aasta teisel poolel pöördusid need siiski taas kahanemisele (vt joonis 10). Intressimäärade alanemine peaks edaspidi ehitussektori nõudlust toetama, kuid üldise ebakindluse kasv paneb majapidamised ja ettevõtted ettevaatlikumalt kinnisvara soetama.

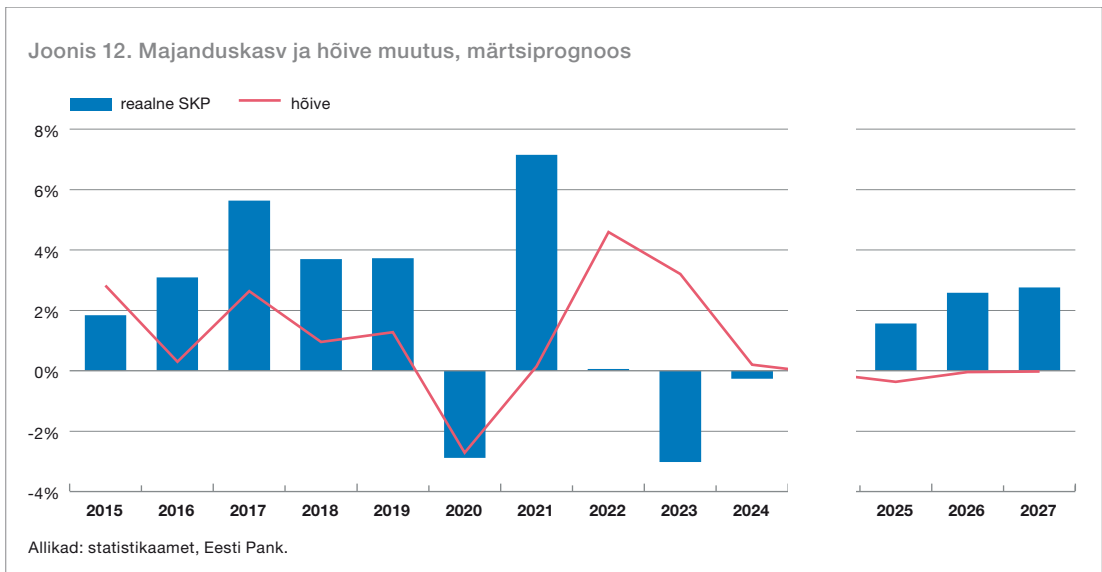
Teenuste sektori harudes kokku 2024. aasta teisel poolel palgasaajate arvu kahanemine jätkus. Suurima töötajate arvuga hulgi- ja jaekaubanduses, kus 2024. aasta teisel poolel sai deklareeritud palgatulu ligikaudu 87 000 inimest, hõive kahanemine teisel poolaastal süvenes ja ulatus -3,5%ni. Tööjõunõudlus oli endiselt nõrk ka töötleva tööstusega seotud laonduses ja veonduses ning haldus- ja abitegevuse tegevusalal, kuhu kuuluvad enamjaolt töötlevas tööstuses töötavad renditöötajad. Majanduslangus mõjutas enne kaua aega hoogsalt laienenud IT-sektori hõive kasvu: see pööras 2023. aasta teisel poolel ja 2024. aasta alguses kahanemisse. 2024. aasta teisel poolel hõive kahanemine aga pidurdus.

Kui vaatame erasektori hõive arengut teistes Euroopa riikides 2024. aastal võrreldes eelneva aastaga, on mujal läinud töötleva tööstusel tavaliselt kehvemini kui avaliku ja erasektori teenuste tegevusalal (vt joonis 11). Kasina koguhõive kasvuga riikides, nende hulgas Eesti olulistest kaubanduspartnerites Soomes, Rootsis ja Lätis, kahanes tublisti ehitussektori hõive, Lätis ja Soomes ka töötleva tööstuse oma. Ent nendes riikides, kus koguhõive kasvas, tuli suur osa kasvust teenuste tegevusalalt – kas avalikus, erasektoris või mõlemas.

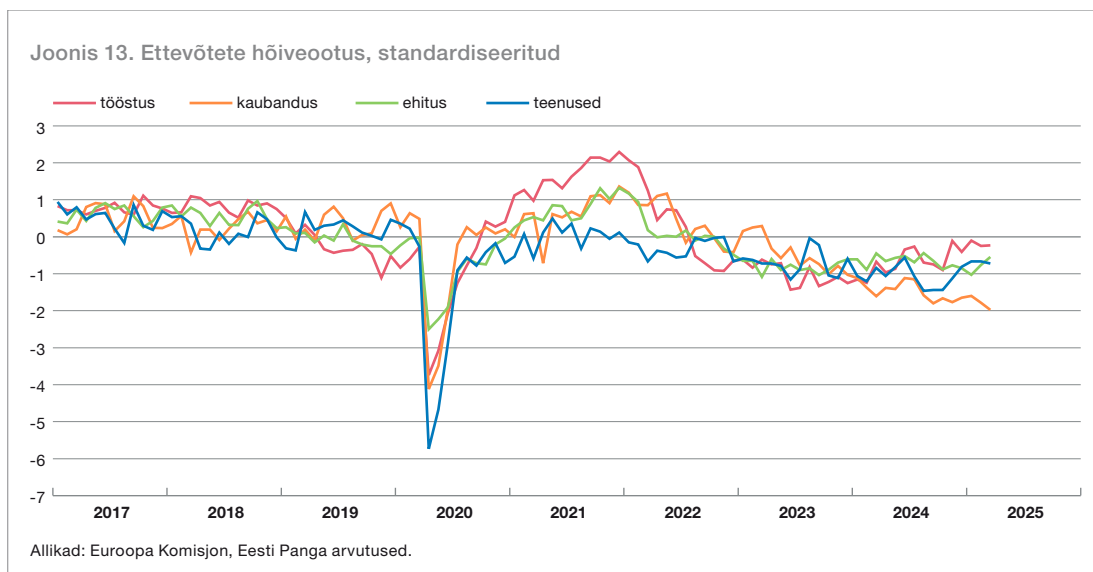

HÕIVE ARENGU VÄLJAVAADE

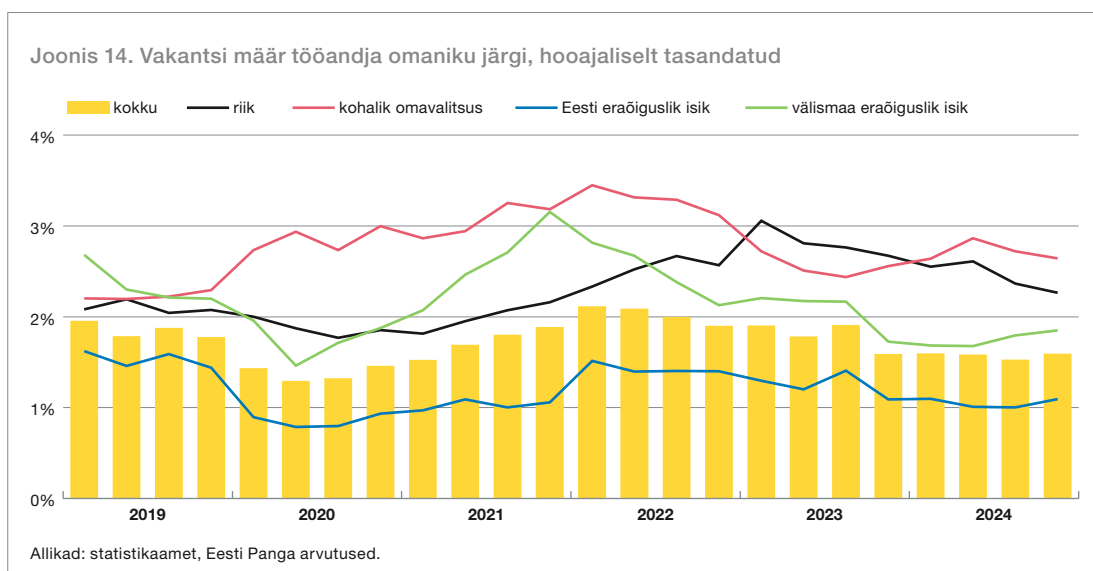
Eesti Panga 2025. aasta märtsiprognoozi järgi jätkub 2024. aastal alanud majanduse taastumine 2025.–2027. aastal aeglasel tempos. Taastumist toetavad paranev välisnõudlus ja edasi alanevad intressimäärad, taastumise tempot omakorda pärsib riigieelarve tasakaalu parandamiseks ja täiendavate kaitsekulutuste tegemiseks planeeritud suurem maksukoormus. Prognoozis peetakse riskiks 2025. aasta alguses puhkeda ähvardavat kaubandussõda, mis mõjutab Eesti eksportijaid ning töötab taas vähendada majapidamiste ja ettevõtete kindlustunnet tuleviku suhtes. Tööjõunõudluse keskseks näitajaks on prognoosis Eesti ettevõtetes ja asutustes töötatud tundide arv, mis põhineb Eesti tööjõu-uuringul. Selleks, et töötundide põhjal hõivatute arvu prognoosida, tehakse eeldus selle kohta, milliseks kujuneb töötundide arv töötaja kohta tulevikus. Tavaliselt eeldatakse, et see näitaja koondub minevikutrende arvestades teatud tasemele. Majanduse taastumine prognoosi järgi märgatavat hõive kasvu kaasa ei too (vt joonis 12), sest möödunud aastate majanduslanguse ajal hõive tööjõu-uuringu andmetel ei kahanenud. See viitab tööjõu lõtkule ettevõtetes, mis tähendab, et nad saavad tootmismahtu suurendada ilma töötajaid juurde värbamata.

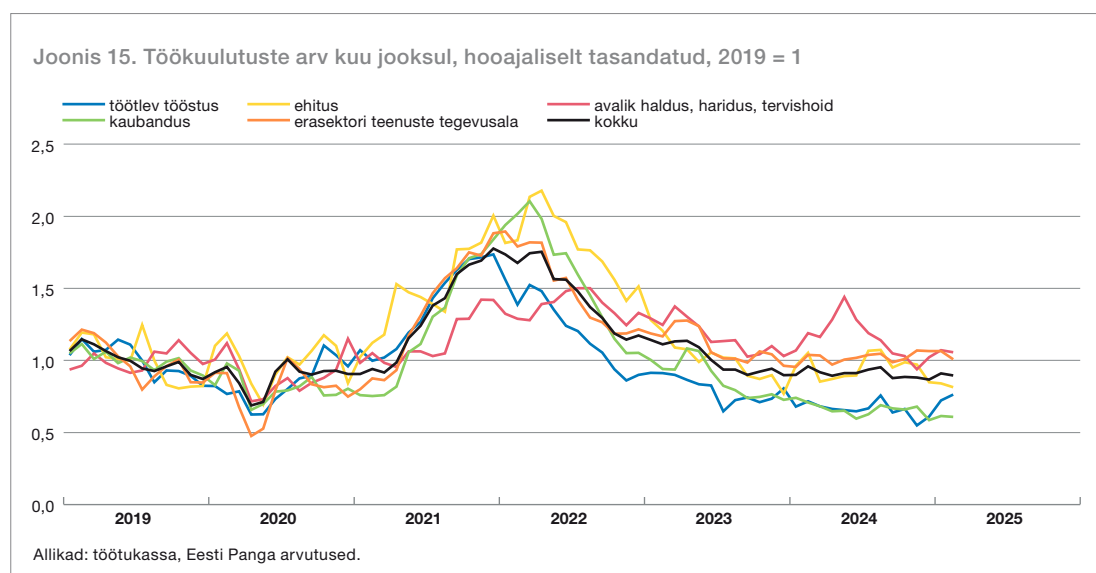
Eesti Panga prognoos hõlmab majandust tervikuna, tegemata vahet eri tegevusaladel. Lähivaates on aga üsna tõenäoline, et tänu välisnõudluse taastumisele kasvab töötleva tööstuse tootmiskaht edaspidigi ja jätkub juba mullu alanud hõive suurenemine. Sellele viitab ka töötleva tööstuse tööandjate hõiveootus, mis on 2025. aasta alguskuudeks jõudnud ajaloolise keskmise juurde (vt joonis 13). Ehitus- ja kinnisvarasektori taastumist toetab intressimäärade langetamise tsükkel ning selleski valdkonnas võib mõnevõrra kaugemas ettevaates oodata hõive suurenemist, kuid lähiperioodil eelindikaatorid seda veel ei näita. On aga tõenäoline, et valitsemissektori hõive samal ajal kahaneb veidi, sest riigieelarve konsolideerimise plaanid kärbibivad ka töjõukulude eelarvet. Kaubandussektori töjõunõudluse taastumist eelindikaatorid lähivaates ei näita.

Lähivaates on hõive kasvu eelindikaatoriks ka muutus vabade töökohtade arvus, sest tööandjad hakkavad lisatöötajaid otsima enne, kui hõive suureneb. Vabade töökohtade arvu ja määra kohta saab teavet statistikaameti vabade töökohtade ja töjõu liikumise uuringust ning töötukassa vakantside statistikast. Statistikaameti andmetel ei toonud 2024. aasta muutust vakantsi määras (st vabade töökohtade osakaal vabades ja täidetud töökohtades). Riigi haldusalas langeb vakantsi määr sujuvalt, kohalike omavalitsuste haldusalas püsib see aga 2024. aastal kõrgemal kui aasta varem. Erasektoris oli 2024. aasta teisel poolel näha väikest tõusu välisomanikega ettevõtetes, Eesti omanikega ettevõtetes aga püsib olukord muutumatuna (vt joonis 14). Vabu töökohti oli selle uuringu järgi 2024. aasta teisel poolel keskmiselt 9488.

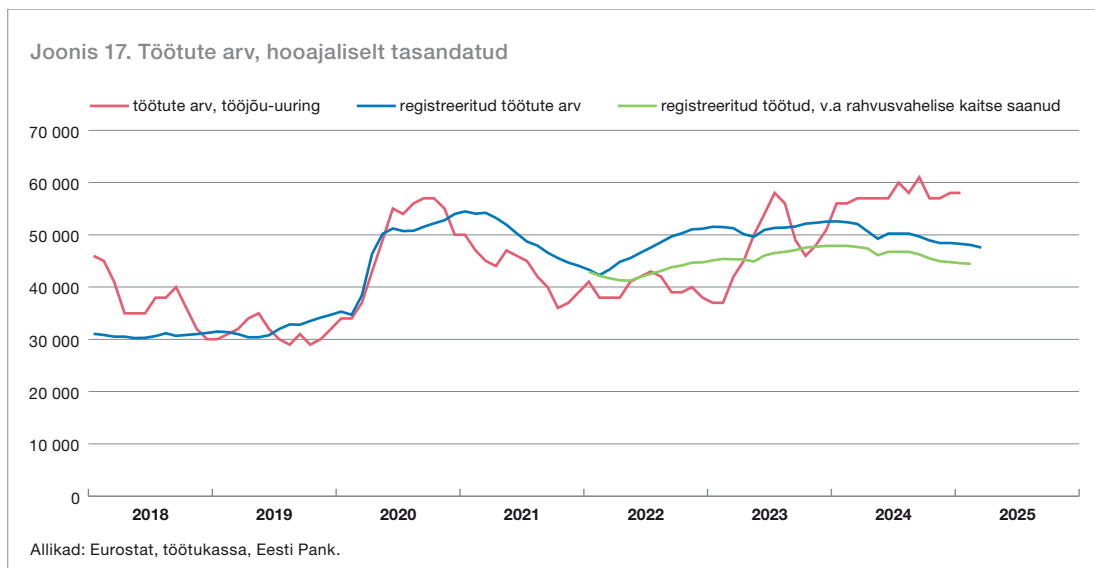
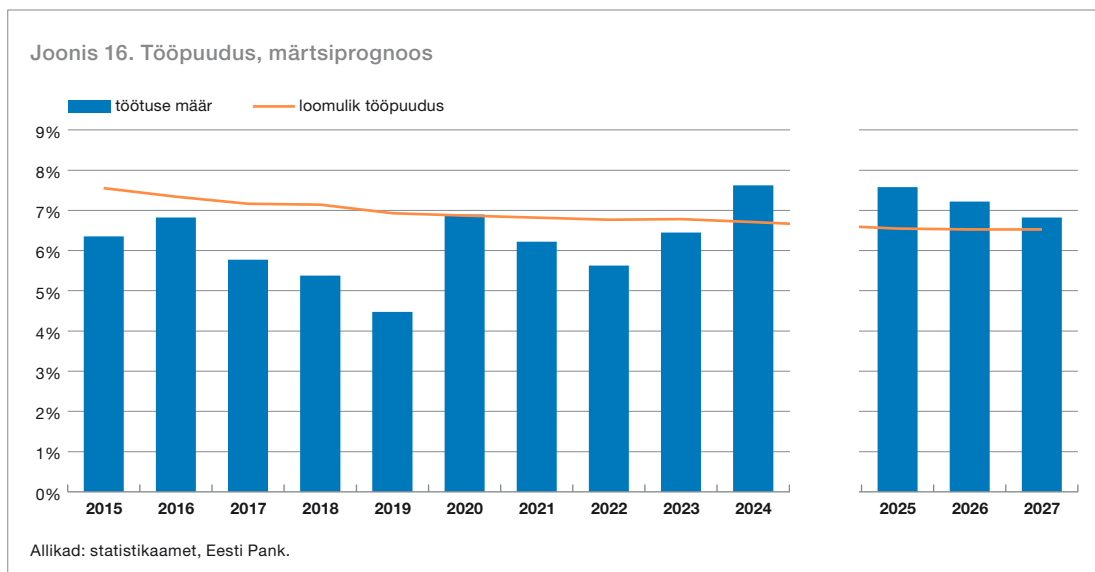
Ka töötukassa andmebaasis registreeritud töökuulutuste arv ei anna põhjust prognoosida, et lähikuude jooksul hõive märkimisväärselt kasvaks. Töökuulutusi on juba alates 2023. aasta keskpaigast olnud ligikaudu ühepalju ning nende arv on umbes sama kui 2019. aasta teisel poolel. Tegevusaladest on töökuulutuste arv kriiside-eelse ajaga võrreldes eriti väike kaubanduses ja töötlevas tööstuses. Samas võib taastumise algfaasis avalike kuulutuste arvu vähendada see, et mõnel tööandjal õnnestub vahepeal tagasi värvata varem koondatud töötajaid, kellega on kontakt säilinud. Avaliku sektori tegevusalade ja ehituse vakantsid kasvasid 2024. aasta keskel üksnes ajutiselt (vt joonis 15).

TÖÖPUUDUS

Töötuse määr alanes 2024. aasta jooksul mõnevõrra, ulatudes aasta esimesel poolel 7,7% ja teisel poolel 7,4%ni. See muutus oli hooajaline; ilma hooajaliste tegurite mõjuta olid need näitajad 7,5% ja 7,6%. Võrreldes 2023. aasta 6,4%ga töötuse määr 2024. aastal kerkis, kuid enamik muutusest tulenes aktiivsemast tööjõus osalemisest. Kui tööjõus osalemise määr oleks jäänud 2023. aasta tasemele ning hõive määr oleks olnud selline, nagu 2024. aasta hinnang, oleks töötuse määr kerkinud vaid 6,7%ni, mitte olnud 7,6%. Eurostati avaldatud kuiste andmete kohaselt töötus 2025. aasta alguses suurenes: 2024. aasta detsembri ja 2025. aasta jaanuari-veebruari keskmine näitaja ulatus 7,9%ni. Võrreldes kriiside-eelse 2019. aastaga on küsitlusuuringu järgi töötuse määr kerkinud 3,1 protsendipunkti võrra 4,5%-lt 7,6%-le. Samasse ajavahemikku jäid ka töötuse kasv koroonaviiruse pandeemia ajal ja sellele järgnenud osaline taastumine. Enne kriise viitas tootlikkuse kasvu ületav tööjõukulu kasv sellele, et tööturg oli üle kuumenenud ja töötuse määr madalam kui selle tasakaaluline tase (vt joonis 16). Ettevaates on Eesti Panga märtsiprognnoosi põhjal oodata töötuse määra aeglast langust. Selle taga on mitte niivõrd hõive kasv, vaid väga kõrge tööturul osalemise määra väike alanemine.

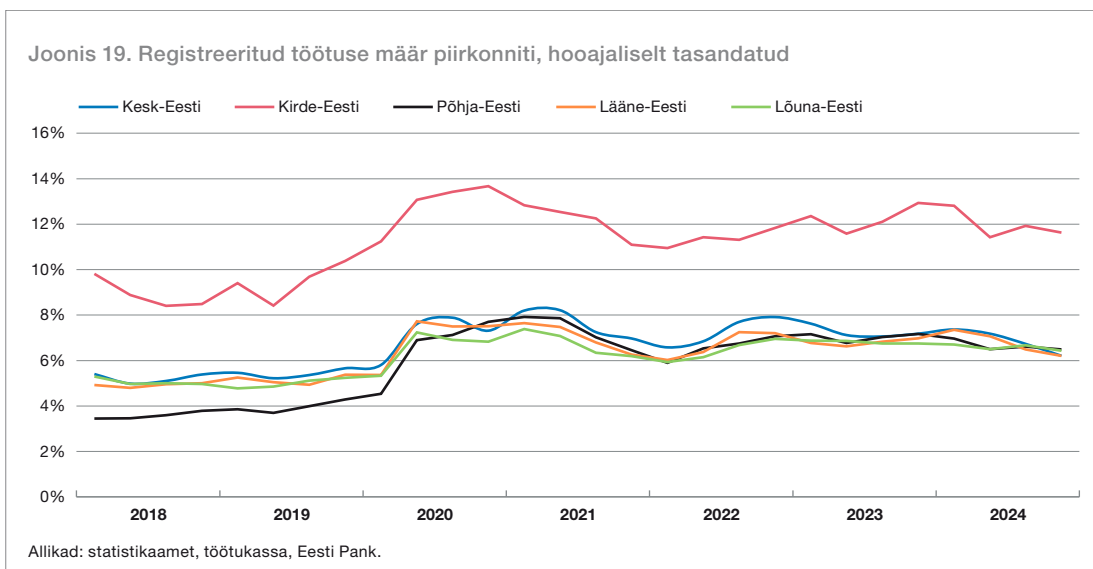
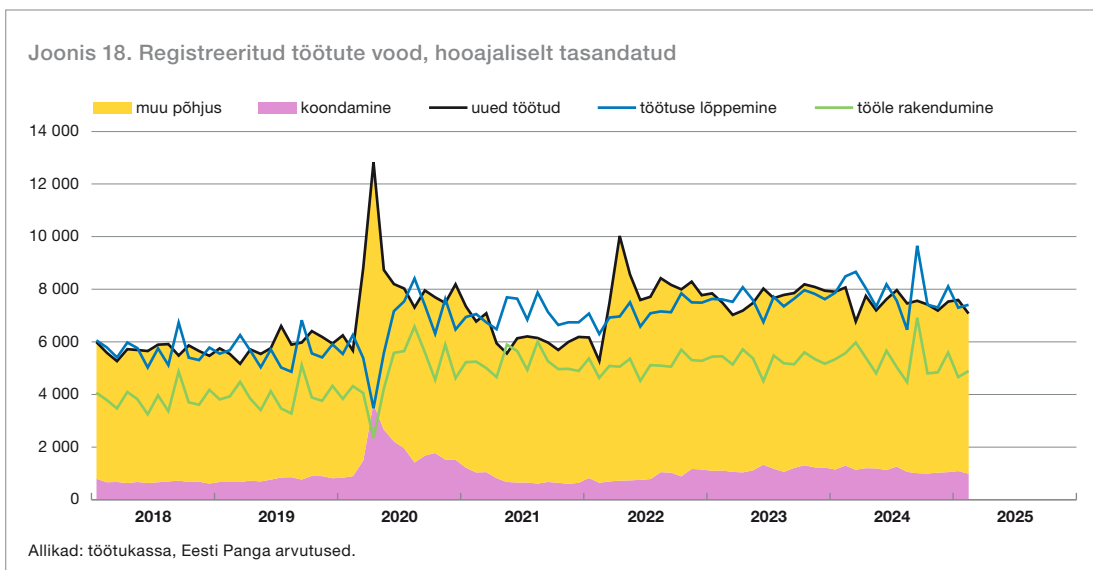
Registreeritud töötute arv 2024. aasta vältel tasapisi kahanes ning see trend jätkus ka 2025. aasta alguskuudes (vt joonis 17). Võrreldes uuringu põhjal leitud hinnanguga oli registreeritud töötute arv 2024. aastal väiksem. Pikaajalise töötuse kasvu korral võib juhtuda, et töötukassas arvel oleku motivatsioon kahaneb, sest lõppeb näiteks õigus töötushüvitistele. Mõningal määral selgitab erinevust kahe näitaja vahel seegi, et töötuna registreeritakse vaid kuni vanaduspensioniealisi inimesi, kuid uuring hõlmab kuni 74aastaseid. 2024. aasta jooksul kahanes registreeritud töötute arv nii kohalike elanike kui ka sõjapõgenike seas. 2025. aasta veebruari lõpu seisuga oli registreeritud töötuna arvel umbes 55 000 inimest, kellest 3781 ehk 7% olid Ukraina sõja tõttu rahvusvahelise kaitse saanud inimesed. Statistikaameti kiirstatistika järgi oli ajutise kaitsega Ukraina kodanike töötuse määr 2024. aasta lõpu seisuga 22,4%, püsides märksa kõrgemal tasemel kui kohalike elanike oma.

2024. aasta jooksul ja 2025. aasta alguses kahanes töötukassa registrisse lisandunud uute töötute arv ligikaudu 8000 inimeselt kuus perioodi alguses kuni umbes 7100 inimeseni selle lõpus. Aegamisi kahanes ka koondamise tõttu töötuks jäänute arv (vt joonis 18). Kui 2024. aasta alguskuudes lisandus registreeritud töötute sekka umbes 1300 koondatut kuus, siis 2025. aasta esimese kolme kuu jooksul veidi üle 1100. Mõnevõrra on suurenenud avaliku halduse taustaga koondamishüvitise saanute arv ja osakaal. Nii nagu uute töötute arv, kahanes 2024. aasta vältel kergelt ka töötusest väljumine. Sealjuures on tööle rakendumine eri kuudel kõikunud, kuid jäänud keskmiselt stabiilseks.

Piirkonniti oli töötuse määr ülejäänud Eestiga võrreldes endiselt tunduvalt kõrgem Ida-Virumaal, kus registreeritud töötute arv kahanes 2024. aasta teisel poolel ja 2025. aasta alguses aeglasemalt kui mujal (vt joonis 19). Ülejäänud Eesti piirkondades püsis registreeritud töötuse määr väga ühetaolisel tasemel ja langes 2024. aasta vältel aegamisi. Põhja-Eesti registreeritud töötuse määra alanemise taga sel aastal on tõenäoliselt sõjapõgenike töötuse vähenemine, sest suurem osa Ukraina sõja tõttu rahvusvahelise kaitse saanutest on asunud elama Põhja-Eestisse.

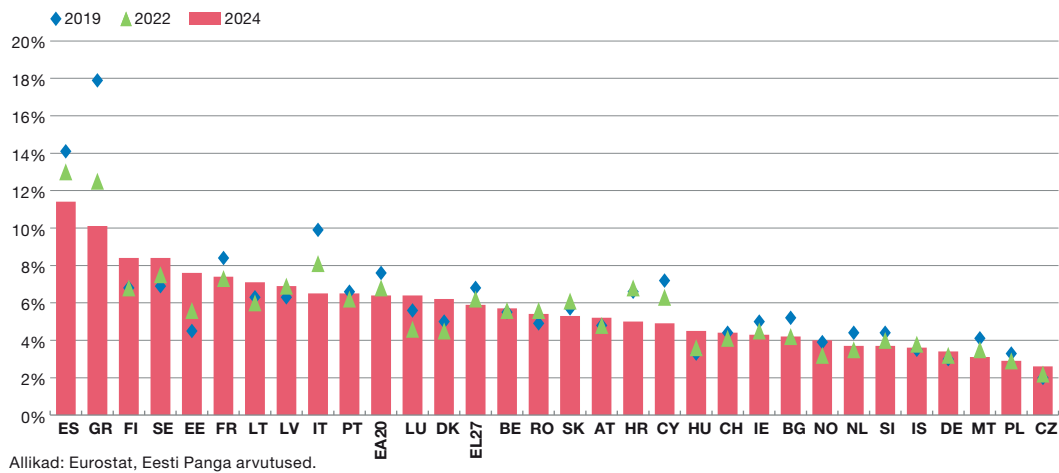
Kogu ELis ja kitsamalt euroalal on tööpuudus viimaste aastate jooksul vähenenud ning jõudnud rekordmadalale tasemele. Ent suuremas osas Skandinaavia maadest ning Lätis ja Leedus on tööpuudus majanduses rasketel aegadel kasvanud. Töötuse taseme poolest on Eesti jõudnud ELi tippude sekka.

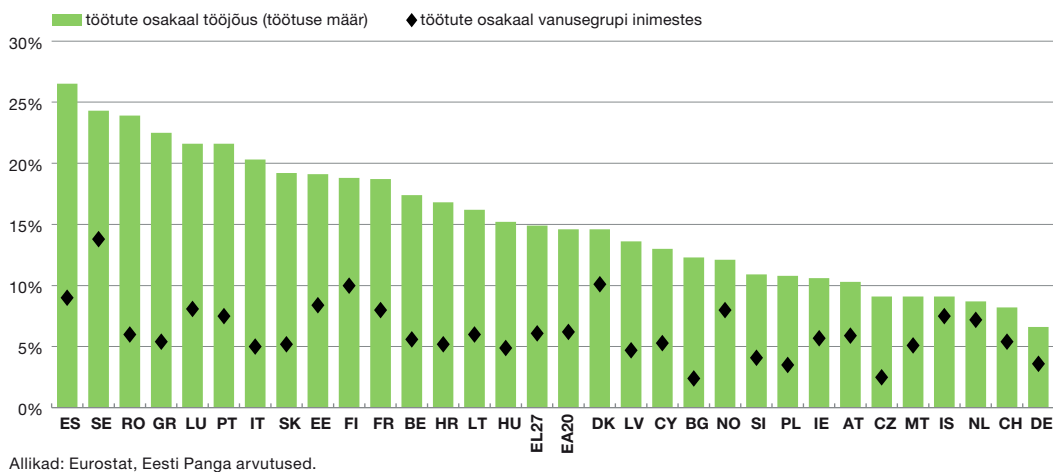
Ajalooliselt kõrge töötuse määraga Hispaanias ja Kreekas aga on tööpuudus jõudsalt kahanenud nii kriiside-eelse 2019. aasta kui ka 2022. aastaga võrreldes (vt joonis 20).

Noorte, 15–24aastaste tööpuudus on kõikides riikides suurem kui keskmises tööeas inimeste ehk 25–54aastaste oma (vt joonis 21). Selle taga on ühest küljest see, et noored sisenevad tööturule ja otsivad esimesi töökohti või teevad õpingute kõrvalt tähtajalisi töid, kuid ilma töökogemuseta ja lõpetamata haridusega on raskem tööd leida. Paljudes riikides oli noorte töötuse määr 2024. aastal 20–25% lähedal. Klassikaliselt suhestatakse töötuse määra leidmiseks töötute arv tööjõus osalevate inimeste arvu, kelleks on hõivatud ja töötud. Kreekas ja Hispaanias on noorte töötuse määr väga kõrge, kuid samas on noorte tööjõus osalemise määr suhteliselt madal, mis tähendab, et töötute noorte osakaal kõikide noorte seas ei erine Euroopa keskmisest nõnda palju. Ent näiteks Rootsis on noorte tööjõus osalemise määr kõrgem ning seetõttu on Rootsi töötute noorte osakaaluga Euroopa riikide seas esikohal.

Joonis 20. Töötuse määr Euroopa riikides

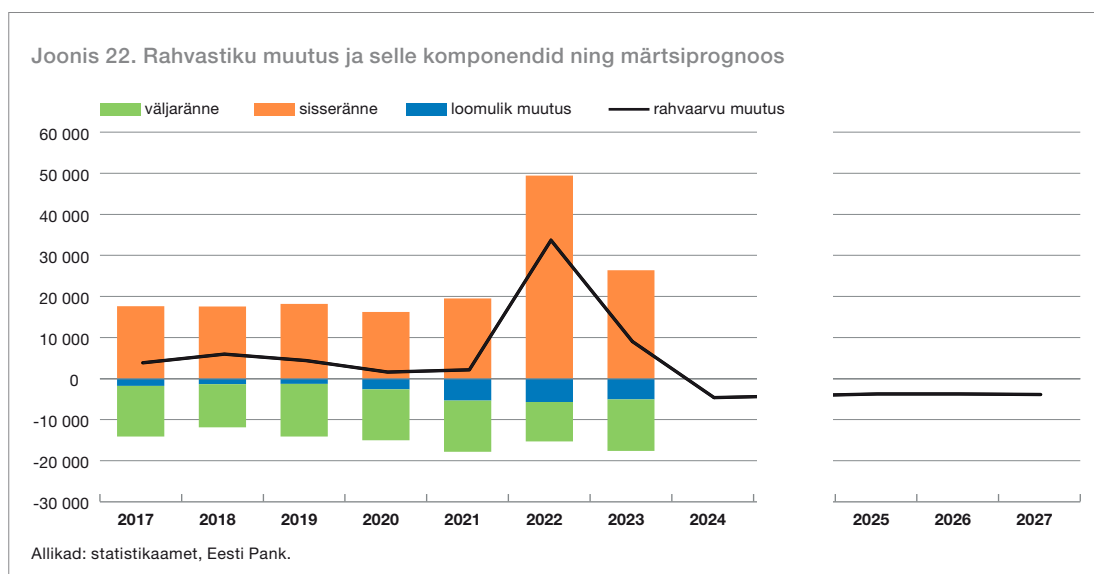

Joonis 21. Noorte (15–24) töötus Euroopa riikides, 2024

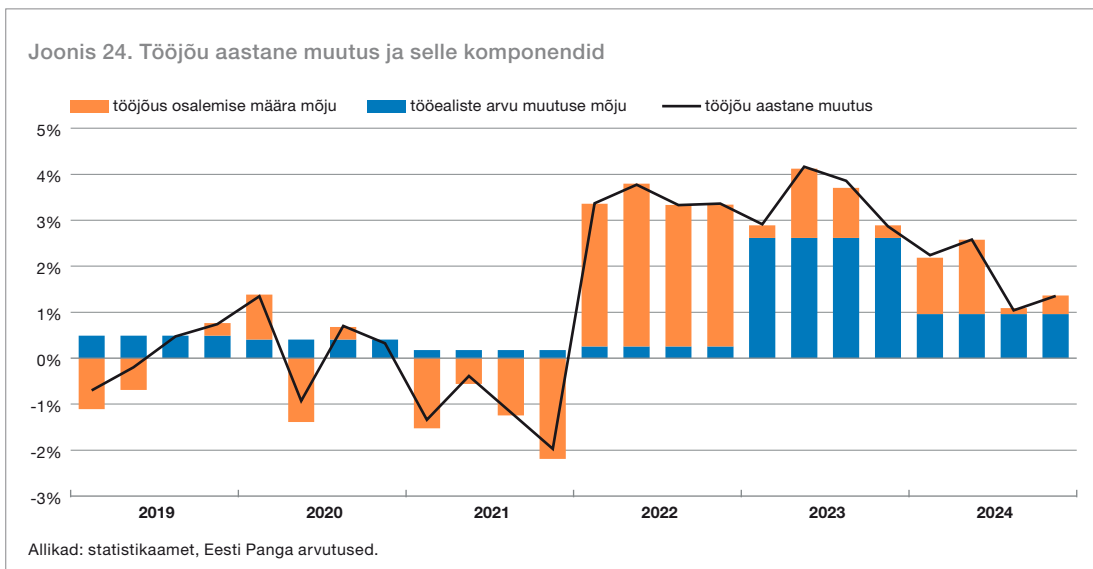
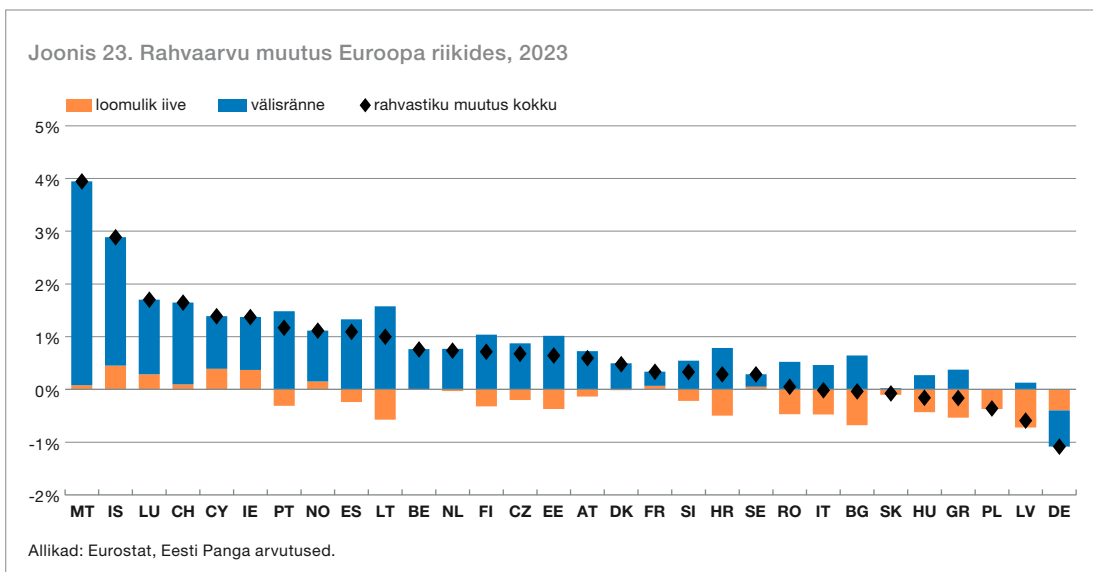
TÖÖJÕUPAKKUMINE

Tööjõupakkumine tähendab tööelisi inimesi, kes on tööturul aktiivsed, seega kas hõivatud või otsivad tööd. Nende inimeste hulka nimetatakse tööjõuks ning tööjõu suurus sõltub ühelt poolt tööeliste elanike arvust ja teiselt poolt nende tööturul osalemise aktiivsusest. Eesti rahvastik on alates 2016. aastast igal aastal kasvanud, sest välisränne on kompenseerinud rahvaarvu loomulikku vähenemist. Viimaste aastate märkimisväärseim muutus toimus 2022. aastal, kui rahvaarv kasvas 2,6% suuresti seetõttu, et Eestisse saabusid Ukraina sõjapõgenikud. 2023. aasta jooksul põgenikevool vähenes ja rahvastik kasvas 0,6% (vt joonis 22). 2025. aasta 1. jaanuari kohta on avaldatud rahvaarvu esialgne hinnang, mis põhineb rahvastikuregistri andmetel. Selle järgi kahanes rahvastik 2024. aastal 0,4%. Varasematel aastatel on rahvaarvu hinnangut registreerimata rännet arvesse võttes tavaliselt suuremaks korrigeeritud. Rahvastiku loomulik iive on kogu kõnealuse perioodi vältel olnud negatiivne. Tööeliste arv ilma välisrännet arvestamata on loomuliku iibe tõttu kahanenud aeglasemalt kui kogu rahvastik, sest tööikka on sisenenud suured kohordid, väljunud aga väikesed. Rahvastikuprognosis on majandusprognosisi oluline sisend ning see tugineb Euroopa Komisjoni rahvastikuprognosisile EUROPOP. Kolme prognoosiaasta vaates on eeldatud, et rahvastik kahaneb aastas 0,3%. Selle taga on rahvastiku loomuliku kahanemise süvenemine ja teisalt tagasihoidlikum välisrände saldo. Tööeliste arv kahaneb 2025.–2026. aastal veidi aeglasemalt kui kogurahvastik, 2027. aastal aga samas tempos. Tööturu prognoosi puhul on olulisem just tööelise rahvastiku prognoos, mille täpsus sõltub paljuski sellest, kui hästi õnnestub ette näha väga suurtes piirides kõikuvat välisrännet.

Teiste Euroopa riikide rahvastikumuutuste kohta pärinevad kõige värskemad andmed 2023. aastast, kui välisrännet mõjutas veel mitmes riigis Ukraina sõda. Nendes riikides, kus rahvastik suurenes, oli selle taga suur positiivne välisränne (vt joonis 23). Rahvaarvu kasvuga olid esirinnas väikeriigid, ent suurematest riikidest kasvas rahvaarv ligikaudu 1% lirimaal, Portugalis, Norras ja Hispaanias. Portugali ja Hispaania sisserändesse panustavad tublisti Lõuna-Ameerika riigid, sest neil on keele-eelis. Iirimaale rändamise teeb aga lihtsaks sealne inglisekeelne keskkond ning sisserändesse panustavad märkimisväärselt teisedki ingliskeelsed riigid, nagu Ühendkuningriik, USA, Austraalia ja Kanada. Tavaliselt on rahvastiku loomulik muutusel kogumuutusesse tagasihoidlik positiivne või negatiivne panus. Kõige rohkem kahanes rahvastik 2023. aastal aga Saksamaal, seda nii väljarände kui ka loomuliku iibe mõjul, ning Lätis, kus loomulik iive oli suures miinuses.

Metoodika tõttu kajastuvad Eesti tööeliste inimeste arvu muutused tööjõu-uuringus viivitusega, sest uuringus laiendatakse hõive, töötuse ja muude näitajate aasta kestel leitud hinnanguid 1. jaanuari tööeliste arvule. 2024. aastal jätkus alates 2022. aastast kiirenenud tööjõu hulga kasv, kuid see aeglustus varasemalt 3,5%-lt 1,8%-le. Tööjõu hulka kasvatasid nii tööeliste arvu suurenemine kui ka aktiivsem tööjõus osalemine (vt joonis 24).

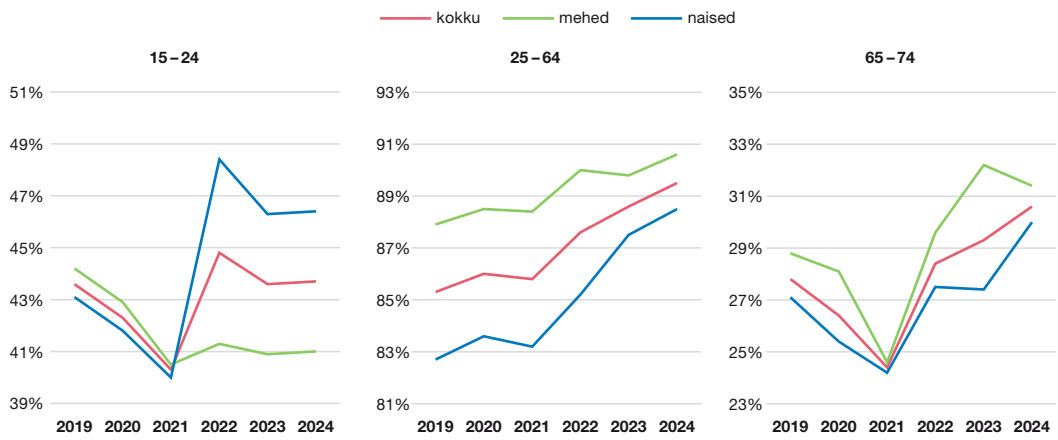

Tööjõus osalemise määr kerkis 2024. aastal edasi, kuigi selle tase oli juba niigi kõrge, ja ulatus 74,6%ni (2023. aastal 73,9%). Juba teist aastat järjest tõusis naiste osalemismäär märksa enam kui meeste oma. Kui 2023. aastal nägime seda 25–64aastaste, siis 2024. aastal 65–74aastaste vanuserühmas. Noorte tööjõus osalemine jäi muutumatuks nii meeste kui ka naiste seas (vt joonis 25).

Tööjõus osalemise kasvu taga on viimastel aastatel olnud pensioniea ja perekohustuste tõttu eemal olijate osakaalu kahanemine. Nendele põhjustele lisandus 2024. aasta esimesel poolel ka veidi väiksem tervise tõttu mitteaktiivsete osakaal (vt joonis 26).

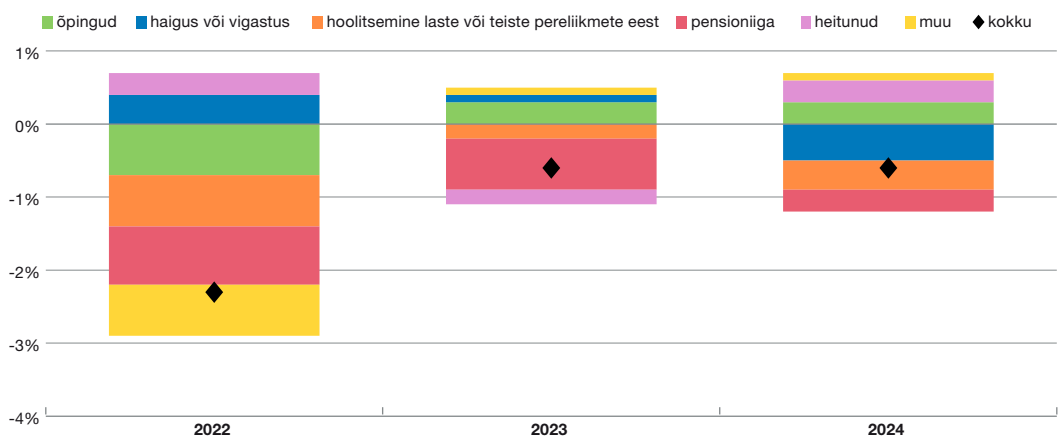
Rahvusvahelises võrdluses on Eestis tööjõus osalemine endiselt väga suur: ELi riikidest jääb see alla vaid Rootsi ja Madalmaade omale (vt joonis 27). Kahe viimase aasta jooksul on tugev tööjõunõudlus toetanud tööjõus osalemise kasvu paljudes liikmesriikides ning kolmekümnest riigist ei kasvanud see vaid viies, kuigi enamasti oli muutus väga väike. Naised osalevad tööjõus meestest vähem ning see varieerub riigiti suuremas ulatuses. Skandinaavia maades ja ka Eestis on naiste osalemise määr kõrge, ent Lõuna-Euroopa riikides, kus on endiselt levinud ühe leivateenijaga pered, on see keskmisest madalam.

Joonis 25. Töäjõus osalemise määr vanuserühma ja soo järgi

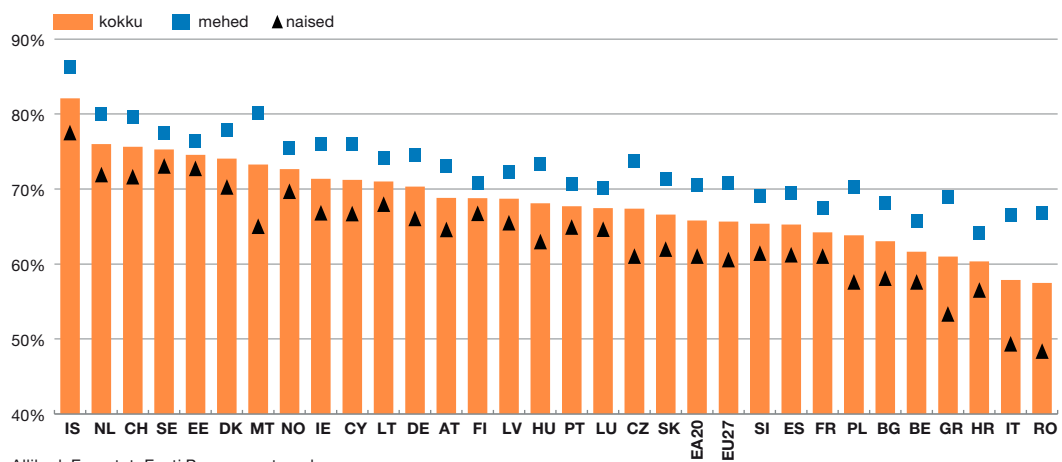
Allikad: statistikaamet, Eesti Panga arvutused.

Joonis 26. Mitteaktiivsete osakaalu muutus üle 15aastaste hulgas põhjuse järgi

Allikad: statistikaamet, Eesti Panga arvutused.

Joonis 27. Töäjõus osalemise Euroopa riikides soo lõikes, 2024

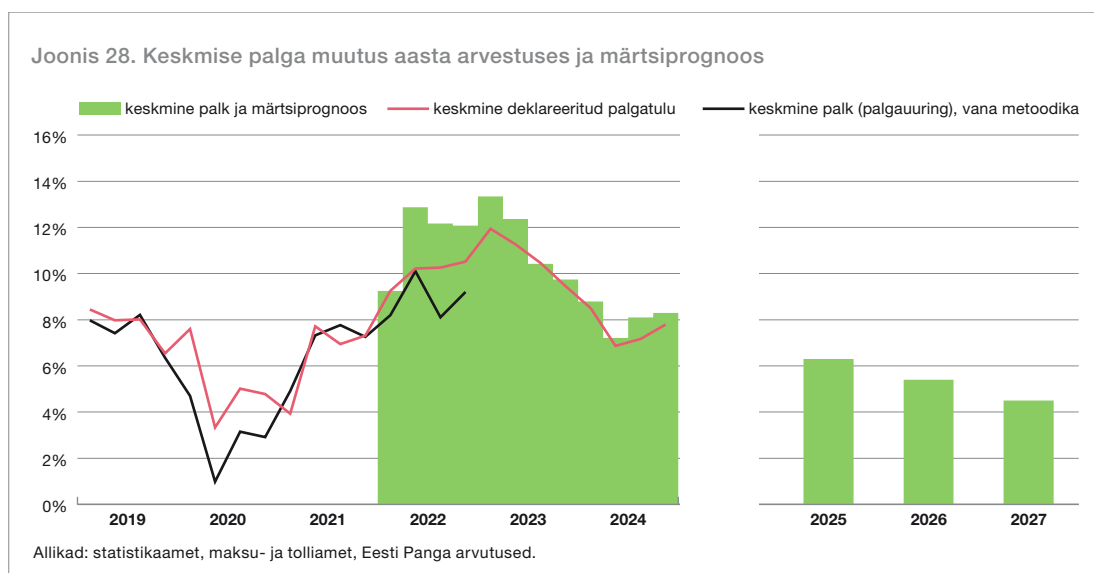

Allikad: Eurostat, Eesti Panga arvutused.

KESKMINE PALK

Palgakasv oli 2024. aasta kokkuvõttes aeglasem kui 2023. aastal, kuid aasta keskel aeglustumise trend murdus. Kolmandas kvartalis kasvas keskmine brutokuupalk aasta võrdluses 8,1% ja neljandas kvartalis 8,3% ehk umbes 1 protsendipunkti võrra kiiremini kui teises kvartalis (vt joonis 28). Keskmine täistööaja palk oli 2024. aasta viimases kvartalis 2062 eurot. Töötaja, kes iga kuu sellist palka teenis, sai kätte 1596 eurot – eeldusel, et ta oli liitunud teise pensionisambaga. Brutopalga mediaan jäi keskmisele 17,6% alla ning ulatus 1699 euroni. Töötaja, kes teenis iga kuu neljanda kvartali mediaanpalga suurust palka, sai netopalgana kätte 1369 eurot.

Kuine palgastatistika, aga ka maksu- ja tolliameti andmed viitavad sellele, et 2024. aasta viimase kvartali keskmist palka suurendasid mõnevõrra palgamaksed, mida 2025. aastal jõustunud kõrgema tulumaksumäära vältimiseks varasemaks nihutati. Statistikaameti andmed näitasid, et keskmise palga kasv kiirenes oktoobri ja novembri keskmiselt 7,5%-lt detsembris 9,9%-le. Samal ajal mediaanpalga kasvutempo ei muutunud, mis on oodatav, sest käitumise muutus puudutas suhteliselt väikest osa töötajatest. Maksu- ja tolliameti andmed näitasid lisaks, et 2025. aasta jaanuaris kahanes deklareeritud palka saanud inimeste arv ligikaudu protsendi võrra ning veebruaris taastus see oma trendiväärtusele. Selle taga oli tõenäoliselt osale töötajatest jaanuari alguse asemel detsembri lõpus välja makstud kuupalk, mis tähendas, et neil jäi jaanuari palgamakse vahele.

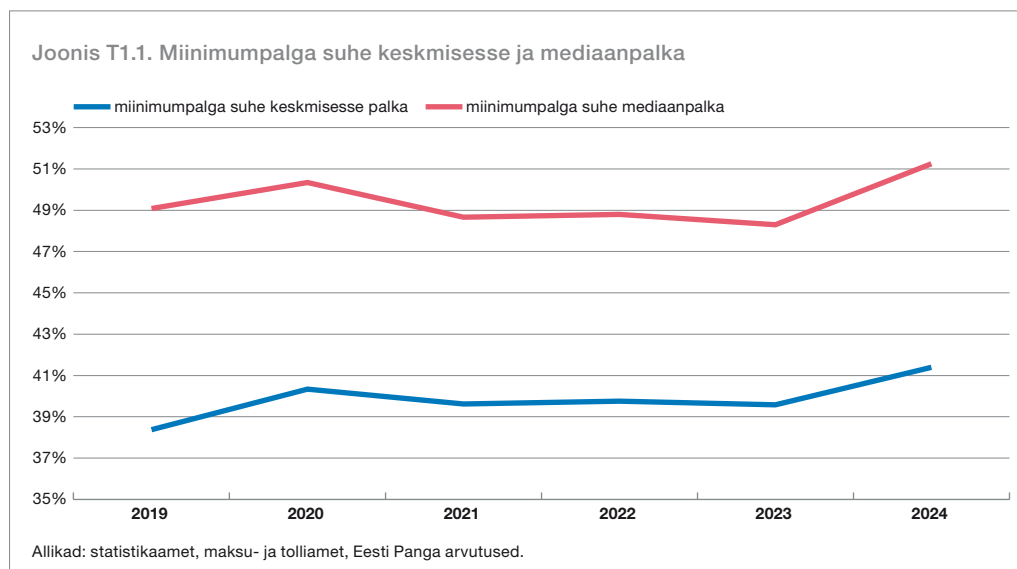

Palgakasvu kiirenemisse aasta teisel poolel panustasid aga tõenäoliselt mitu muud tegurit, näiteks tööjõu tootlikkuse kasvu väike taastumine tööstussektoris, võimalik töötundide arvu kasv (mida me küll andmetes veel ei näe) ning maksumuudatuste eel kasvanud tarbijate ootus, et hinnad tõusevad. Palgakasvu toetas 2024. aastal seegi, et miinimumpalk tõusis 13,1%, ent 2025. aastal on miinimumpalga tõus tagasihoidlikum, 8%. Rahas ulatub miinimumpalk 886 euroni (Eesti miinimumpalgast lähemalt saab lugeda taustinfost 1). Eesti Panga 2025. aasta märtsiprognosis järgi aeglustub palgakasv 2025.–2027. aastal siiski edasi. Sellesse panustab avalik sektor, kus riigieelarve konsolideerimise pingutused toovad kaasa varasemast aeglasema palgakasvu. Erasektori palgakasvu pidurdab majanduse vinduv taastumine ja keskmisest suurem vaba tööjõu hulk. 2026. aastal hoogustab netopalka kasvu tulumaksureform, millega kaotatakse maksuküür, ning see võimaldab tööandjatel brutopalka tõstmist veidi tagasi hoida. Prognosis nähakse riskina töökohtade ja töötajate sobitumise halvenemist, sest majanduslanguse käigus läks nii mõnigi töökoht lõplikult kaduma. See tähendaks, et kuigi töötuid töötajaid on vaba töökohta kohta suhteliselt palju, võib tööandjatel tekkida raskusi just sobivate oskustega töötajate leidmisel.

Taustinfo 1. Miinimumpalga areng viimastel aastatel ja selle teenimise tõenäosus

Eesti tööturul on kollektiivselt kokku lepitud palkadel suhteliselt väike roll selles, kuidas palgad kujunevad. Erandiks on peamiselt avalikku sektorisse kuuluvad tervishoiu ja hariduse valdkond, kus lepitakse kokku töötasu alammäärad, ning kogu majandust hõlmavad miinimumpalga kokkulepped.

Viimastel aastatel on riiklik miinimumpalk jäänud muutumatuks vaid korra, 2021. aastal. 2019.–2024. aasta vahemikus kerkis riiklikult kehtestatud miinimumpalk 540 eurolt 820 euroni, mis tähendab 51,9% suurust kasvu. Samal perioodil kasvas keskmine palk 40,8%. Selle tulemusena on miinimumpalga suhe keskmisesse palka tõusnud 38,4%-lt 41,4%-le (vt joonis T1.1). Samuti on kasvanud miinimumpalga suhe mediaanpalka, 49,1%-lt 51,3%-le. Taoline selge miinimumpalga suurenemine keskmise palga suhtes tõstatab küsimuse, kas sellega koos on midagi muutunud ka miinimumpalgaga lepingute osakaalus.

Siinses taustinfos võtame vaatluse alla aasta jooksul kehtinud töölepingud ja selle, kui suure osa puhul nendest lepingutest oli lepingu kehtivuse jooksul töötajale tehtud keskmine väljamakse¹ miinimumpalgaga võrdne või sellest väiksem. Tulemuste tõlgendamisel tuleks silmas pidada, et kuna iga tööleping on aasta jooksul arvestuses ühe korra ning miinimumpalga lähedase väljamakse tõenäosus on seda suurem, mida lühem on leping, siis näiteks juhul, kui tööandja katab ühe miinimumpalgalise tööloigu aasta jooksul nelja järjestikuse kolmekuulise lepinguga, suurendab see kogu aasta peale taoliste lepingute osakaalu kõigi lepingute hulgas.

Arvestades aasta jooksul kehtinud töölepinguid, siis 2019. aastal oli töölepingutest 10,8% puhul töötajale tehtav keskmine väljamakse miinimumpalgast väiksem või sellega võrdne. 2024. aastal oli see osakaal enam-vähem sama ehk 10,9%. See aga ei pruugi siiski tähendada, et samaväärse töö eest, samas maakonnas ja sama haridusega inimesel oleks 2024. aastal olnud samasugune tõenäosus saada miinimumpalga suurust või sellest väiksemat väljamakset kui 2019. aastal.

¹ Iga väljamakse on taandatud täistööajale ja seejärel on leitud lepingu jooksul tehtud väljamaksete kuu keskmine. Arvestatud ei ole väljamaksetega, mille puhul täistööajale taandatud keskmine väljamakse on väiksem kui veerand alampalgast. Arvestatud on ainult töölepinguid, mis on kestnud vähemalt ühe kalendrikuu. Iga leping on andmestikus võrdse kaaluga.

Näiteks on Eestis nende aastate vältel juhtunud see, et Harjumaal, kus miinimumpalga lähedast töötasu teenivate töötajate osakaal on väike, on töökohtade arv jõudsalt kasvanud, kuid näiteks suure miinimumpalga osakaaluga Ida-Virumaal on töökohtade arv vähenenud. Veel on muutunud nii majanduse struktuur kui ka tööturuli aktiivne tööjõud (vanuse, soo, hariduse ja rahvuse poolest), mis võivad omakorda mõjutada miinimumpalga saajate osakaalu.

Seega tuleb selleks, et hinnata muutust miinimumpalga saamise tõenäosuses, arvestada muu hulgas töötajate demograafilisi omadusi, ettevõtte tegevusala ja maakonda. Kui arvestada tööjõu kompositsiooni ja majanduse struktuuri muutusi, on miinimumpalga saamise tõenäosus 2019.–2024. aastal hoopis veidi kasvanud: 0,6 protsendipunkti võrra 10,5%-lt 11,1%-le. Tööaja lõikes on selle kasvu taga peamiselt osaajaga töötamine, mille puhul oli 2024. aastal varasemast suurem tõenäosus teenida miinimumpalga suurust töötasu või väljamakset.

Hariduse ja soo alusel on muutused miinimumpalga teenimise tõenäosuses sel ajavahemikul küll olemas, ent väikesed (alla 1 protsendipunkti), ja vanusegrupiti on keskmisest kiiremini suurenenud miinimumpalga teenimise tõenäosus üle 60aastaste hulgas. Suuremaid muutusi on aga märgata eri tegevusaladel. Esiteks ilmneb, et eelkõige teenindavatel ja/või kõrge miinimumpalga lähedase töötasuga tegevusaladel on sel ajavahemikul miinimumpalga saamise tõenäosus märkimisväärselt kasvanud (vt tabel T1.1). Erandiks on mäetööstus, mis on üldiselt kõrge keskmise palgaga tegevusala – seal on miinimumpalga teenimise tõenäosus olnud väga väike. Viimastel aastatel on aga just sellel tegevusalal töökohtade arv märkimisväärselt vähenenud, mis on toonud kaasa ka miinimumpalgaga töökohtade osakaalu kasvu.

Tabel T1.1. Miinimumpalga teenimise tõenäosus ja selle muutus tegevusalati

Tegevusala	Tõenäosus, 2019 (%)	Tõenäosus, 2024 (%)	Muutus, pp*
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	12,6	15,9	3,3
Ehitus	13,4	16,6	3,2
Mäetööstus	1,5	3,8	2,3
Haldus- ja abitegevused	14,9	16,8	1,9
Muud teenindavad tegevused	26,6	28,3	1,7
Kinnisvaraala tegevus	26,5	28,0	1,5
Tervishoid	5,3	3,9	-1,4
Finants- ja kindlustustegevus	4,1	3,1	-1,0

Allikad: statistikaamet, Eesti Panga arvutused.

* Kõik muutused on statistiliselt olulised olulisuse tasemel 0,01 (1%).

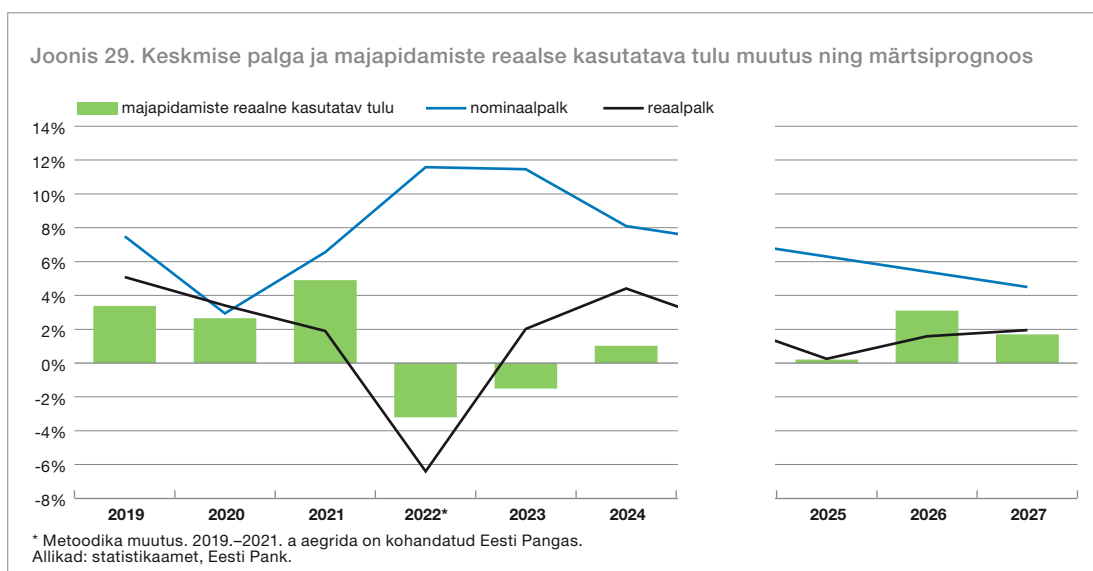
Kõige rohkem vähenes riikliku miinimumpalgaga lepingute tõenäosus 2019.–2024. aastal tervishoius. Sellel tegevusalal sõlmitakse eraldi palgakokkuleppeid ja tervishoiutöötajate töötasu alammäär kasvu on viimastel aastatel ületanud riikliku miinimumpalga kasvu. Näiteks suurenes ödede töötasu alammäär 2019. aasta aprillist kuni 2024. aasta aprillini 61,1% ja arstide oma 58,6%.

Muudel võrdsetel tingimustel oli naistel 2024. aastal meestest 2,2 protsendipunkti suurem tõenäosus olla tööl lepinguga, mille eest saadi keskmiselt miinimumpalga suurust või sellest väiksemat väljamakset (meestel 9,7% ja naistel 11,9%). Haridustaseme tõus vähendab oluliselt miinimumpalgalise lepingu tõenäosust: keskaridusega töötajatel on sellise lepingu tõenäosus 3,5 protsendipunkti suurem kui kõrgharidusega töötajatel. Kinnitust saab ka Harjumaa ja Tartumaa erandlikkus teiste maakondadega võrreldes, sest miinimumpalga või sellest väiksema väljamakse saamise tõenäosus on nendes maakondades tunduvalt väiksem.

Vanusel on miinimumpalga saamisele mittelineaarne mõju, nimelt on miinimumpalga suuruse väljamakse saamise tõenäosus on suurem vanuse „äärtes“ – nii noorte kui ka päris eakate seas.

Samuti leiab kinnitust see, et miinimumpalga teenimise tõenäosus on suurem lühiajalise lepingu korral. Kui üks kuni kolm kuud kestnud lepingute puhul tehti miinimumpalgaga võrdseid või sellest väiksemaid väljamakseid rohkem kui veerandile töötajatest, siis pooleaastaste lepingute korral kahanes see tõenäosus 15% lähedale. Terve aasta kestnud lepingute puhul teenis aasta keskmisena miinimumpalka umbes 7% töötajatest.

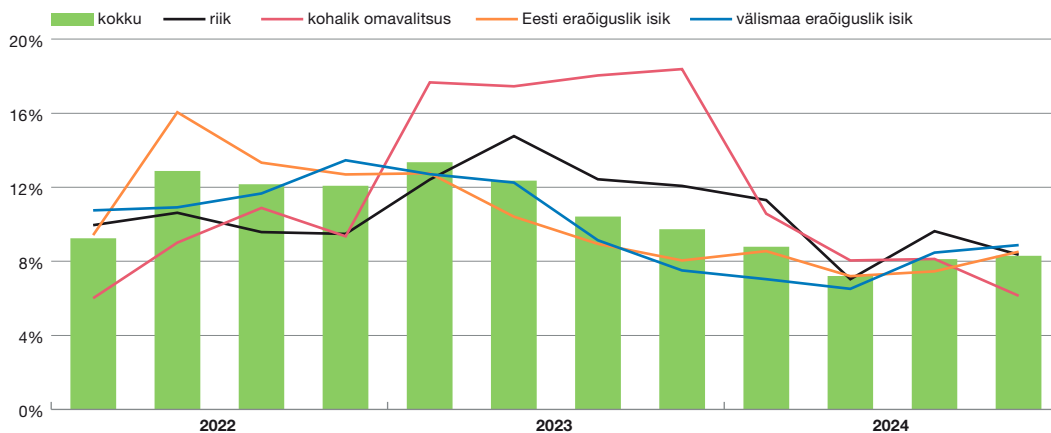
Reaalpalga kasv püsis 2024. aasta jooksul üsna hoogne: kolmandas kvartalis 4,7% ja aasta viimases kvartalis 4,2%. Aasta lõpus aeglustas kasvu hoogsam hinnakasv. Majanduslangusele eelnenud tiptasemega võrreldes oli reaalpalk 2024. aasta lõpukvartalis tarbijahinnaindeksi alusel 0,8% suurem, eratöötajate deflaatorit kasutades aga 3,2% suurem. Loomulikult on reaalpalk vaid osa majapidamiste sissetulekust ja majapidamiste reaalselt ostujõudu kujundavad teisedki sissetulekuallikad, sealhulgas pensionid, toetused ja ettevõtlustulu. Olulist rolli mängib ka maksustamine. Kõigi nende tegurite koosmõjul 2025. aastal majapidamiste ostujõu kasv kidub, kuid 2026. aastal seevastu on oodata suurt hoogustumist, eelkõige tänu tulumaksumuudatustele (vt joonis 29).

Keskmise palga kasv aeglustus 2024. aasta kokkuvõttes avalikus sektoris suuremas ulatuses kui erasektoris, sest 2023. aastal suurenesid kollektiivsete kokkulepete mõjul hüppeliselt õpetajate, meditsiinitöötajate ja siseturvalisuse valla töötajate palgad. 2021. aastaga võrreldes oli keskmine brutopalk 2024. aastaks tõusnud järgmiselt: riigi haldusalas kokku 35%, kohalike omavalitsuste haldusalas 39%, Eesti omanikega eraettevõtetes 34% ja välisomanduses eraettevõtetes 33%. Ettevaates jääb prognoosi järgi avaliku sektori palgakasv mõneks ajaks erasektori omale alla. Erasektoris keskmise palga kasv 2024. aasta kokkuvõttes samuti aeglustus, kuid aasta teisel poolel kiirenes, eriti Eesti omanikega eraettevõtetes (vt joonis 30).

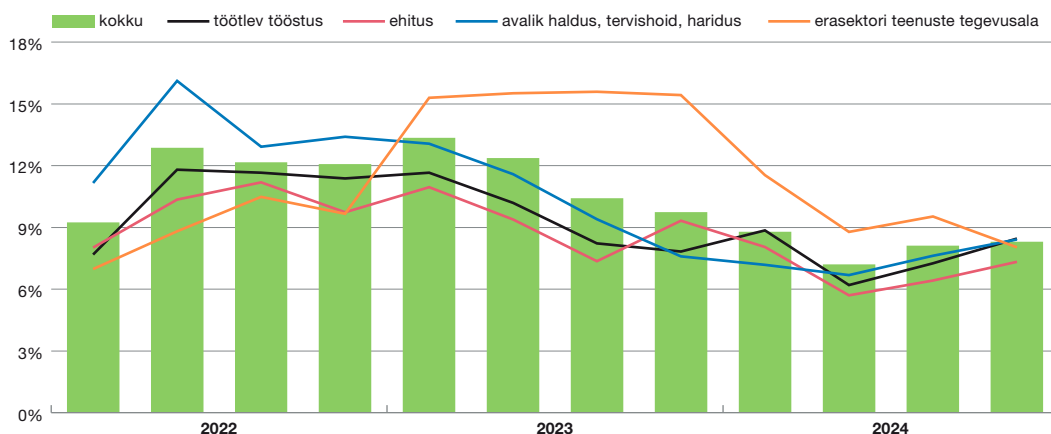
Tegevusalade järgi oli kiirem palgakasv kolmandas kvartalis laiapõhjaline. Aasta viimases kvartalis jätkus kiirenemine erasektoris, nii teenuste tegevusaladel kui ka tööstuses ja ehituses (vt joonis 31). Palgamaksete ajastuse optimeerimisele viitavad andmed näitavad, et see puudutas eelkõige erasektorit. Suuremas osas avalikku sektorisse kuuluvas tervishoius kujundas 2024. aasta palgakasvu tublisti kollektiivleping, mille alusel tõusis arstide, õdede ja hooldajate minimaalne tunnitasu 10%. Uue, 2025. aasta märtsis sõlmitud kokkuleppe järgi tõusevad tunnitasu alammäärad 2025. aasta 1. aprillist 1,5% ja 2026. aasta 1. aprillist 5%. Hariduses suurenes õpetajate arvestuslik keskmine palk 2024. aastal 5,7% ja 2025. aastal 0,9%. Seega aeglustub palgakasv alates 2025. aasta teisest kvartalst tervishoius ning esimesest kvartalst hariduses märgatavalt, ning sellega koos pidurdub kogu avaliku sektori palgakasv.

Joonis 30. Keskmise palga aastane muutus asutuse või ettevõtte omaniku liigi järgi

Allikad: statistikaamet, Eesti Pank.

Joonis 31. Keskmise palga aastane muutus tegevusvaldkonna järgi

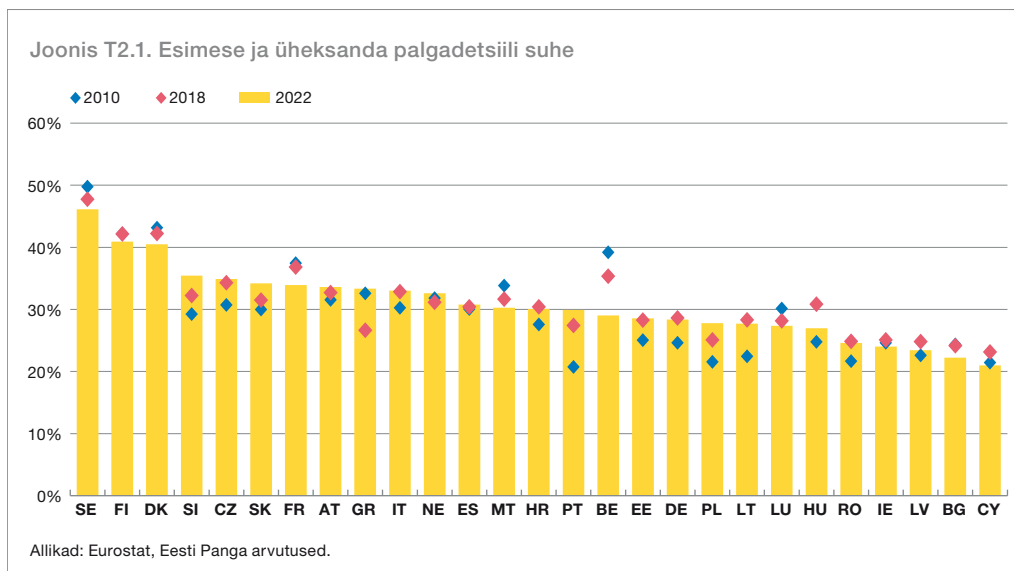
Allikad: statistikaamet, Eesti Pank.

TAUSTINFO 2. TÖÖTASU STRUKTUUR EESTIS JA TEISTES ELI RIIKIDES

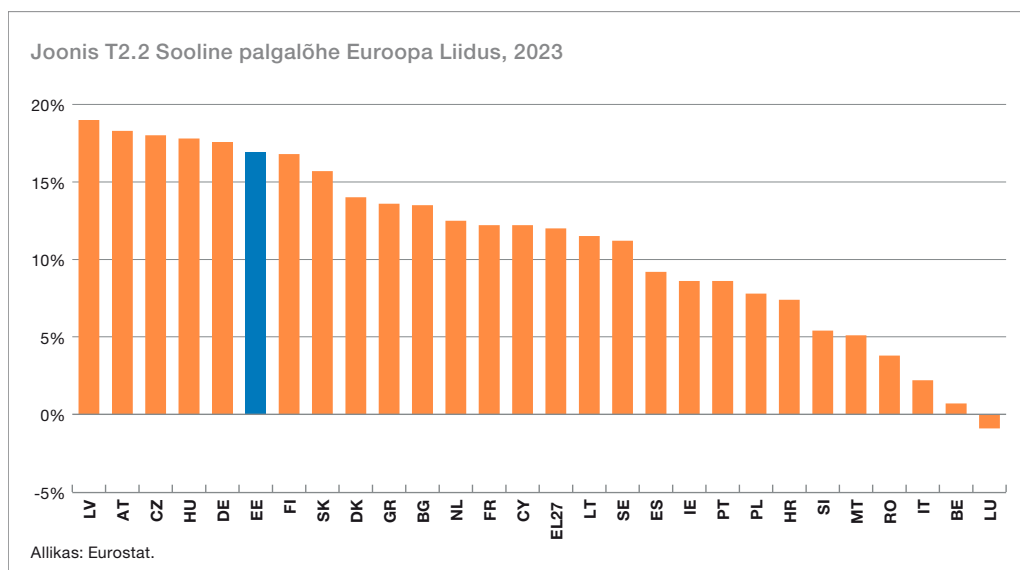
Palgastruktuuri ehk suhtelist palgataset tegevusalade, haridustaseme, soo, vanuse ja muude näitajate lõikes kujundavad mitu tegurit. Nii mõjutavad seda riigi tööturuinstitutsioonid, maksusüsteem ning tööjõupakkumise ja -nõudluse tasakaal tööturu segmentides. Siin on kasutatud iga nelja aasta tagant korraldatava töötasu struktuuri uuringu andmeid, et võrrelda Eesti palgastruktuuri teiste ELi riikide omaga eri tunnuste kaupa. Kasutatud on brutotunnipalga andmeid 2010., 2018. ja 2022. aasta kohta.

Palgajaotuse ebavõrdsus varieerub ELi riikide seas üsna suurel määral. Skandinaavia maades on palgajaotus võrdsem: tunnipalga esimene detšiil moodustab üheksandast detšiilist pea poole. Eestis on palkade ebavõrdsus vaadeldud riikide keskmisest mõnevõrra suurem, veelgi suurem on see aga teistes Balti riikides. Netopalkade ebavõrdsust mõjutab lisaks brutopalkade jaotusele ka maksusüsteemi progressiivsus – Skandinaavia maades vähendab tugevalt progressiivne maksusüsteem palgaerinevusi veelgi. Pandeemiaeelse ajaga ehk 2018. aastaga võrreldes

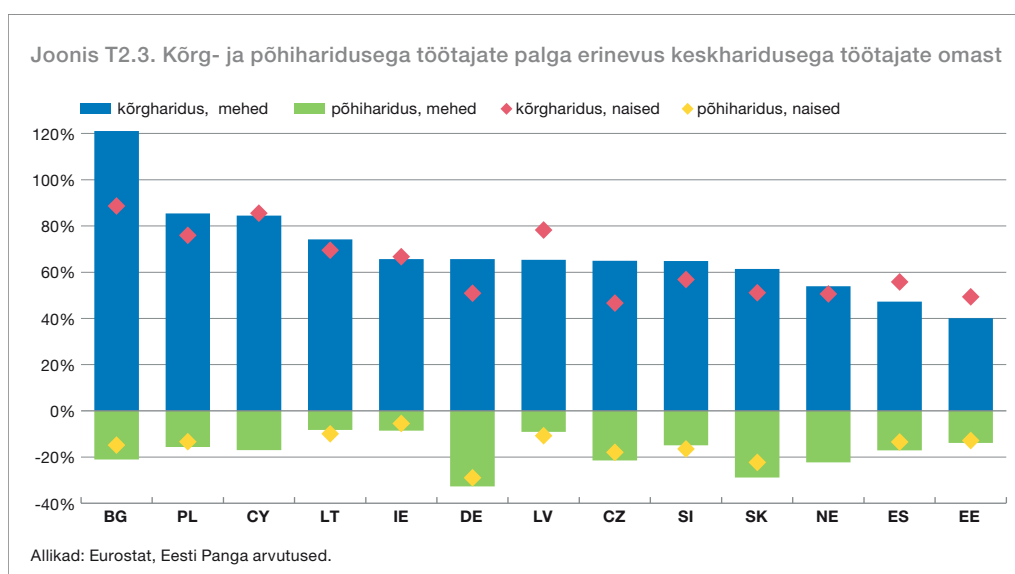
on ELis rohkem neid riike, kus palga esimese ja üheksanda detsiili suhe on vähenenud ehk madalamad palgad on kasvanud vähem kui kõrged palgad. Ent pikema perioodi peale on jälle enamikus riikides kerkinud kõige madalama palgavahemiku suhe kõrgemasse (vt joonis T2.1). Eesti palgajaotuse ebavõrdsus oli 2022. aastal väiksem kui 2010. aastal. Sellesse on panustanud ka miinimumpalga tõus, mis ulatus 2010. ja 2022. aasta vahemikus umbes 120%ni.

Meeste ja naiste palgaerinevus ehk sooline palgalõhe on Eestis olnud pikka aega ELi riikide suurim ning on nüüdki suurimate seas. Ajas on palgalõhe jõudsalt kahanenud – kui 2006. aastal ulatus see ligi 30%ni, siis 2022. aastaks oli see vähenenud 21%-le ning 2023. aastal kukkus see järsult 17%-le (vt joonis T2.2). Samasse aastasse jäi hüppeline palgatõus hariduses ja tervishoius, kus on suur naiste ülekaal, mis võis nimetatud vähenemist soodustada. Mõnevõrra seostub soolise palgalõhe suurusega sooline tööjõus osalemise lõhe: mitmes riigis, näiteks Lätis, Saksamaal, Eestis, Soomes, Slovakkias ja Taanis, kus palgalõhe on suur, osalevad naised tööturul pea sama aktiivselt kui mehed. Teisalt on osalemise lõhe väike mitmes väikese palgalõhega riigis, näiteks Itaalias, Maltal ja Rumeenias. Põhjuseks on asjaolu, et viimati mainitud riikides jäävad tööturult suurema tõenäosusega kõrvale just need naised, kes seal niigi madalamat palka teeniksid.

Palgastruktuuri huvitavaks aspektiks on seegi, mil määral haridustase keskmist palka mõjutab. Kui haridustase tõuseb, siis teenitav palk keskmiselt suureneb, kuid lisanduv hariduspreemia erineb riigiti märkimisväärselt. Paraku katab sissetulekustruktuuri andmestik ELi riikidest vaid 13 riiki, kuid nende seas on kõik Balti riigid. Vaadeldud riikide seas annab kõrgharidus palgalisa (võrreldes keskharidusega) järgmiselt: meeste puhul 120% Bulgaarias kuni 40% Eestis ning naiste puhul 88% Bulgaarias kuni 47% Tšehhis (vt joonis T2.3). Eestis on vaadeldud riikide seast seega kõrghariduspreemia pigem väike ning tunduvalt väiksem on see siin ka Läti ja Leedu omast, kellega meie ajalugu ja majandus muidu sarnanevad. Põhiharidusega töötajate palk jääb keskharidusega töötajate omale alla kõige rohkem Saksamaal ja Slovakkias. Teistes riikides ulatub mahajäämus kuni viendikuni teise taseme haridusega töötaja palgast. Haridustasemest sõltuvaid palgaerinevusi mõjutavad muu hulgas tippspetsialistide nõudluse ja pakkumise vahetõrge majanduses, avaliku ja erasektori palgaerinevus ja ka majanduse struktuurimuutused.

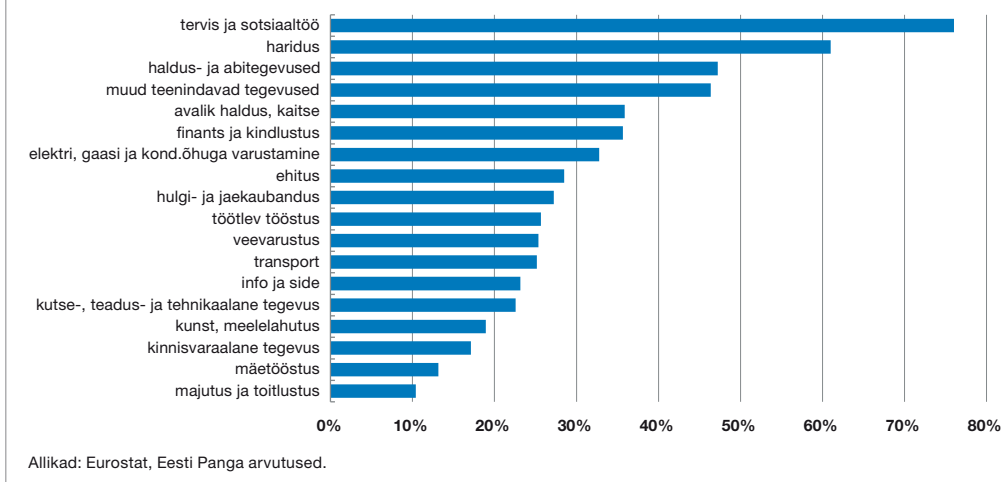

Kui vaadata tunnipalkade muutust ajas, siis eri haridustasemetel oli kasv Eestis 2018.–2022. aasta vahemikus umbes sama, 40–43%. Seevastu pikema perioodi jooksul, 2010. aastast 2022. aastani, kasvas rohkem just madalama haridustasemega töötajate tunnipalk. Põhiharidusega töötajate tunnipalk kasvas sel ajal 140%, kõrgharidusega töötajate oma 106%.

Tegevusalati on hariduspreemia väga erinev ja see ilmestab paremate oskustega või kõrgema haridustasemega tööjõu vajadust tegevusala sees. Suhteliselt väikesed palgaerinevused haridustasemete vahel on Eestis näiteks majutuse ja toitlustuse tegevusalal, kus kõrgharidus annab keskmiselt 10% kõrgema tunnipalga võrreldes keskharidusega ning keskharidus samamoodi 10% kõrgema palga võrreldes esimese taseme haridusega. Tõenäoliselt on sel tegevusalal tööjõule esitatavad nõudmised valdavalt üsna ühetaolised ning hariduslik sisenemisbarjäär madal. Tegevusala kõrgharidusega töötajatest suhteliselt suurem osa võib teha kehvemate kvalifikatsioonide nõudvat tööd. Üks suurimaid kõrghariduspreemiaid, 76%, oli 2022. aastal tervishoiu ja sotsiaaltöö valdkonnas. Seda tegevusala iseloomustab lai ametialade spekter, kus hariduslikud nõudmised ja sellest tulenevalt ka palgatase erinevad väga suure ulatuses.

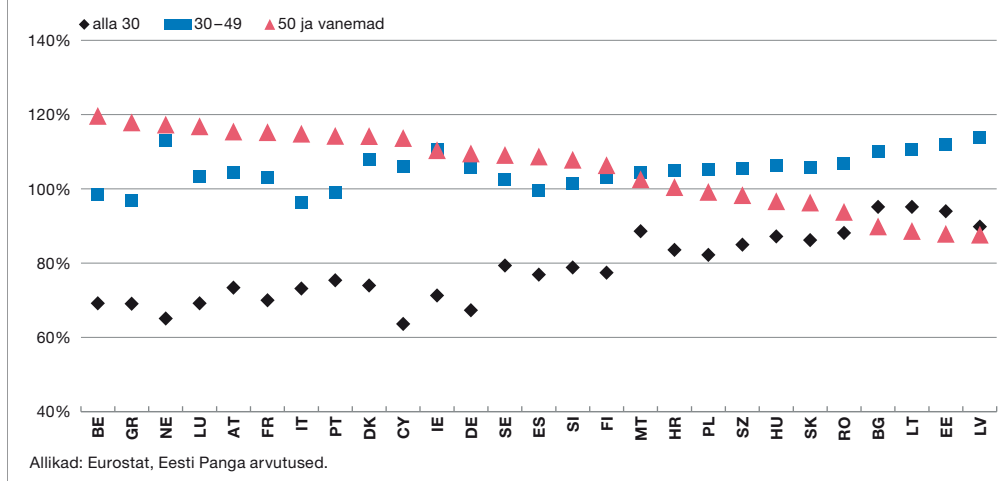
Mida pikem on töötaja töökogemus, seda paremad on tavaliselt tema töökohal omandatud oskused ning suureneb tõenäosus, et ta saab karjääriredelil edasi liikuda. Värskest tööellu astunud noored, kellel on töökogemust vähe, teenivad üldiselt keskmisest madalamat palka; töötaja vanuse tõustes kasvab ka tema keskmine palk. Riigiti erineb aga see, millal saabub palgatipp: Lääne-Euroopa riikides, kus majandusareng on stabiilsem ja pika tööstaaziga töötajate töökaitse tugevam, saabub

Joonis T2.4. Kõrghariduspreemia tegevusalade kaupa Eestis, 2022

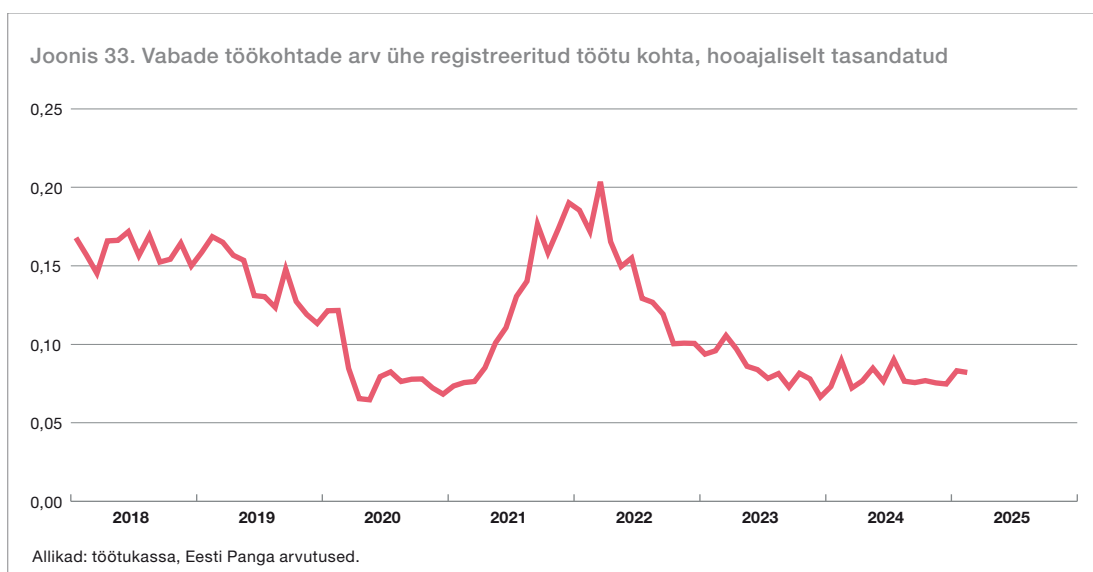
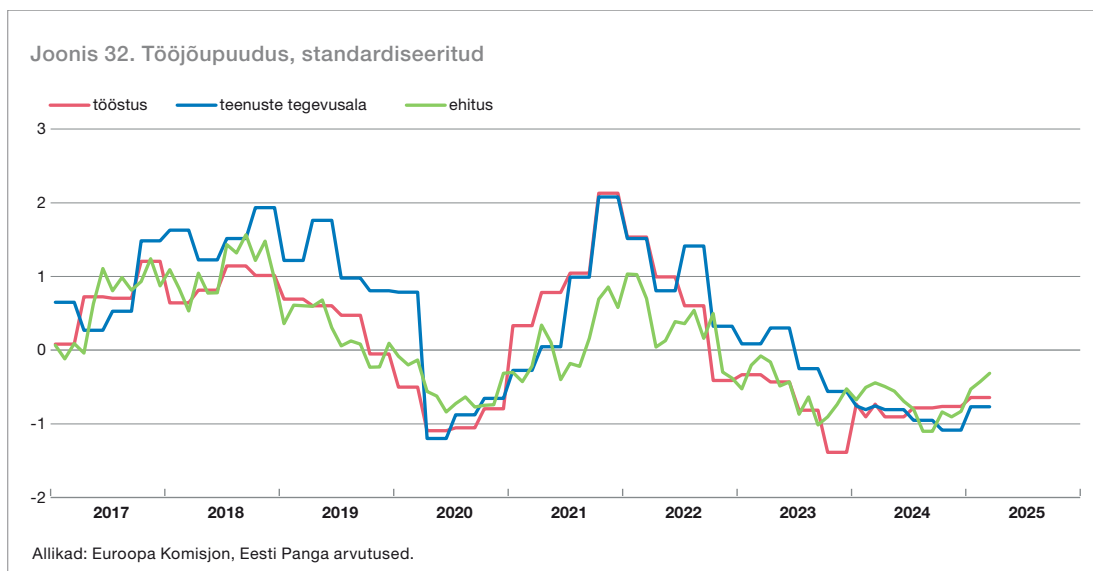
see tavaliselt kõrgemas vanuses (üle 50. eluaasta). Kiiremini muutuva majandusstruktuuriga Kesk- ja Ida-Euroopa riikides aga teenivad suurimat palka keskmises tööeas inimesed (vanuses 30–49), kes on omandanud hariduse pärast turumajandusele üleminekut ning töötavad erialadel, kus nõudlus tööjõu järele suurenes (vt joonis T2.5). Balti riigid, sealhulgas Eesti, eristuvad üle 50aastaste töötajate suhteliselt madala keskmise palga poolest, mis jääb alla ka väga noorte töötajate palkadele. Aja jooksul on aga palga ja vanuse kõvera tipp Eestiski edasi nihkunud.

Joonis T2.5. Tunnipalk suhtena keskmisse vanusevahemike kaupa, 2022

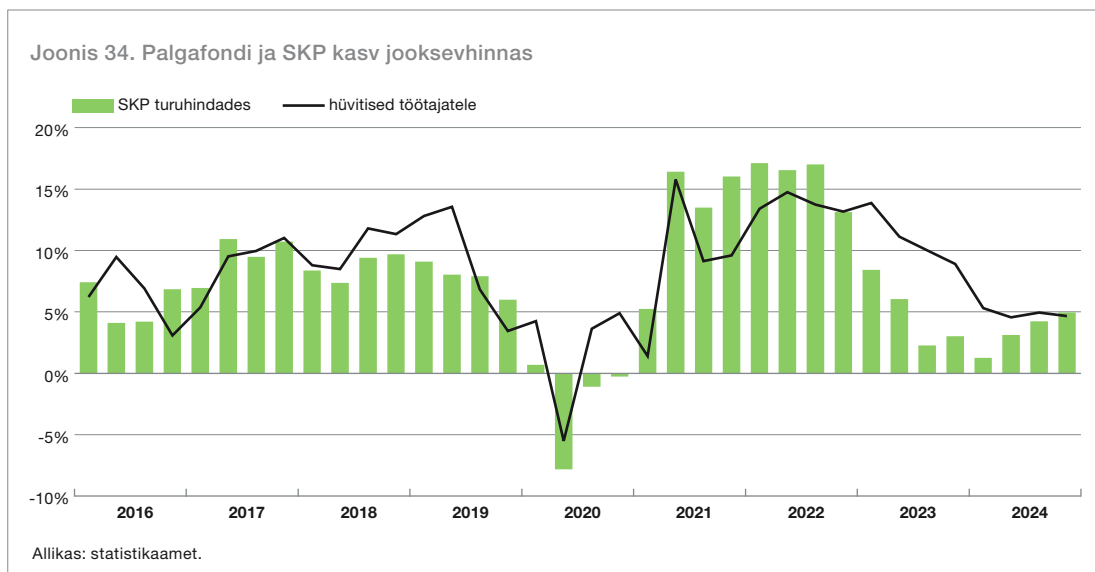
Eesti palgastruktuuri iseloomustab mõõdukalt suur ebavõrdsus, mis on küll aastate jooksul vähenenud, ka miinimumpalga tõusu toel. Sooline palgalõhe on endiselt suur, kuigi viimastel aastatel on see jõudsalt kahanenud. Haridustaseme ja palga seos on Eestis olemas, kuid kõrghariduse palgalisa on väiksem kui paljudes teistes ELi riikides. Hariduspreemiat on viimasel kümnendil vähendanud kiirem palgakasv madalama haridustasemega töötajate seas, mida samuti toetab miinimumpalga tõus. Karjäärietappide lõikes jõuab Eestis palgatipp pigem kätte keskmises vanuses, Lääne-Euroopas aga on kõrgeimad palgad vanemates vanuserühmades. Eestis toimuv on muutuva majandusstruktuuriga Kesk- ja Ida Euroopa riikide puhul tüüpiline.

Töandjate tunnetatud tööjõupuudus püsis konjunktuuriinstituudi küsitluse järgi 2024. aasta vältel allpool ajaloolist keskmist kõikides vaadeldud valdkondades (vt joonis 32). See tähendab, et töötajate nappusest tingitud palgakasvusurve on endiselt keskmisest väiksem. Kuigi see näitaja on väga kõikumine, toimus 2025. aasta alguskuudes pigem väike kasv. Et tööjõupuudus suureneb üldjuhul siis, kui ettevõtted hakkavad uusi töötajaid värbama, võib see kinnitada, et majandusaktiivsus kasvab edasi. Vaba tööjõu nappusest ei anna tunnistust ka vakantside ja töötute arvu suhe (vt joonis 33). See on alates 2023. aasta lõpust püsinud ligikaudu koroonaviiruse pandeemia aegsel tasemel.

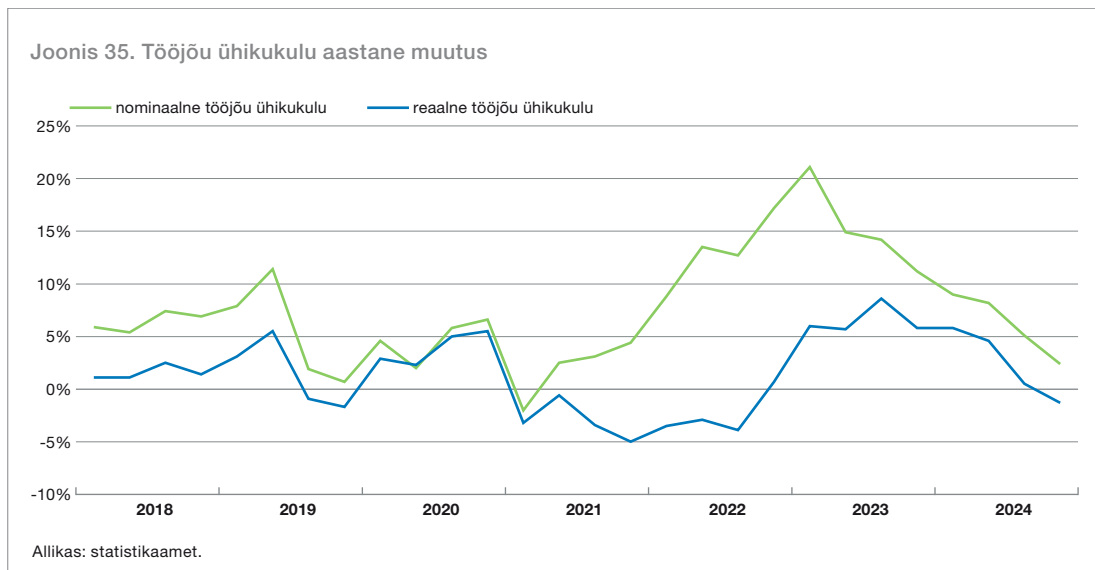

Majanduslanguse pidurdumine ja Eesti toodangu kiirem hinnakasv tõid 2024. aastal kaasa jooksevhinnas mõõdetud lisandväärtuse kasvu kiirenemise. Samal ajal aeglustusid palgakasv ja ka palgatöötajate arvu kasv, mis omakorda kahandasid majanduse palgafondi kasvutempot, nii et see langes veidi alla 5% (vt joonis 34). Tänu nendele arengutele vähenes mõnevõrra palgafondi osakaal lisandväärtuses, kuid selle tase püsis siiski ajaloolise tipptaseme lähedal. See tähendab, et majanduse taastumine aitab taastada vahepeal kahanenud kapitali osa ehk kasumi ja põhivara kulumise osa lisandväärtuses.

Suhestades ühe palgatöötaja tööjõukulu ühe töötaja toodetud SKPsse, on võimalik välja arvutada tööjõukulu loodud lisandväärtuse ühiku kohta ehk tööjõu ühikukulu. Tööjõukulu jooksevhinnas mõõdetud SKP ühiku kohta nimetatakse reaalseks ja püsivhinnas mõõdetud SKP ühiku kohta nimetatakse nominaalseks tööjõu ühikukuluks. Tööjõu ühikukulu sarnaneb palgafondi osakaaluga SKPs: see

iseloomustab tööjõukulu survet toodangu hinnale ning teisalt ka kasumlikkusele. Majandustsükli jooksul tööjõu ühikukulu kõigub – majanduslanguse perioodil see tüüpiliselt suureneb, majanduse taastudes aga liigub tagasi pikaajalise väärtuse suunas, mille määrab kindlaks tootmistehnoloogia ja majanduse riskitase. Viimase majanduslanguse alguses toimus kiire hinnatõus ning palgakasv jäi sellest maha, mistõttu nominaalne tööjõu ühikukulu küll kasvas, kuid reaalne näitaja 2022. aasta jooksul veel kahanes. Majanduslangusele omaselt tööjõu ühikukulu 2023. aastal ja 2024. aasta esimesel poolel tõusis, 2024. aasta teisel poolel aga algas taastumine (vt joonis 35).

Teiste Euroopa riikide võrdluses on Eesti reaalne tööjõu ühikukulu majanduses kokku, kuid eriti töötlevas tööstuses kõrgemate seas (vt joonis 36). Riikidevahelisi erinevusi selgitab mitu tegurit, sealhulgas erinev tootmistehnoloogia, majanduse struktuur ning ka majanduse tsükliline seis. Näiteks – mida kapitaliintensiivsem majandus või mingi tegevusala on, seda madalam peaks olema tööjõu ühikukulu tase. Väikese tööjõu ühikukulu poolest tööstuses torkavad silma Rootsi ja Taani. Samaselt Eestiga oli ka Lätis ja Leedus reaalne tööjõu ühikukulu 2024. aastal suurem kui ELis keskmiselt. Kriiside-eelse ajaga võrreldes on Eestis reaalne tööjõu ühikukulu nii majanduses kokku kui ka töötlevas tööstuses kasvanud (vt joonis 37). ELi viie kõrgeima kasvumääraga riikide seas olid kõik kolm Balti riiki.

